

Kalendárium

výročí regionálnych osobností na rok 2022

ÚVOD

Kalendárium zostavené a vydané Kysuckou knižnicou v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského kraja podáva prehľadný a ucelený obraz výročí regionálnych osobností v roku 2022.

Popri menách osobností celoslovenského významu sme sa snažili, aby do povedomia širokej verejnosti vstúpili aj osobnosti, ktorých diela a osudy sú nerozlučne spojené s regiónom Kysúc. Predložená paleta osobností zachytáva všetky sféry spoločenského, umeleckého, hospodárskeho a politického života. Jubilujúce regionálne osobnosti i literárne osobnosti, ktorých výročia si v roku 2022 pripomínáme, sú v kalendáriu radené v rámci jednotlivých mesiacov chronologicky. Sprievodcom pre používateľov kalendária je menný register.

Kalendárium ponúkame širokej verejnosti, osobitne však školám - žiakom i pedagógom, kultúrno-osvetovým pracovníkom ako informačnú pomôcku pri príprave literárno-dramatických podujatí a pri tvorbe výstav okrúhlych životných jubileí významných rodákov.

Pri selektovaní informácií sme vychádzali z dostupných prameňov vo fonde Kysuckej knižnice. Zostavovateľka nie je zodpovedná za prevzaté informácie zo sekundárnych prameňov.

Zároveň chceme upozorniť čitateľov i všetkých používateľov nášho materiálu, že Kysucká knižnica sa snaží sledovať regionálne dianie v najširšom možnom zábere. Disponujeme širším materiálovým fondom, na základe ktorého poskytujeme v rámci knižničných služieb podrobnejšie informácie všetkým záujemcom. Celá databáza regionálneho fondu je používateľom prístupná na webovej stránke Kysuckej knižnice www.kniznica-cadca.sk prostredníctvom online katalógu CARMEN.

zostavovateľka

JANUÁR

1

Kekelák, Jozef, 1932-2007

pedagóg

* 01.01.1932 - Oravská Polhora

+ 16.05.2007 - Čadca

90. výročie narodenia

Po absolvovaní štúdia na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave dostal umiestenku na miesto pedagóga Jedenásťročnej strednej školy v Čadci. Na Kysuciach prežil celý svoj profesionálny život. Aktívne sa zapájal do kultúrnych a spoločenských aktivít mesta. Funkciu riaditeľa školy zastával nepretržite v rokoch 1963 - 1991. Popri pedagogickej práci sa venoval architektúre a stavebnému dozoru.

Literatúra:

ČERCHLOVÁ, Anna, 2017. Kysuce sa stali jeho druhým domovom: Spomienka na Jozefa Kekeláka, osobnosť čadčianskeho školstva. In: *Kysucké noviny (MY)*. Roč. 18, č. 3, s. 12. ISSN 1335-5651.

2

Zvara, Teodor, 1907 -1986

divadelník

* 04.01.1907 - Čadca

+ 18.12.1986 - Žilina

115. výročie narodenia

Vyučil sa za hodinára. Počas svojho života vystriedal niekoľko zamestnaní. Pracoval v technickom referáte Mesta Žiliny, bol mechanikom v Telegrafickom slovenskom ústave i zamestnancom Športového klubu Žilina. V rokoch 1950 - 1967 pracoval ako režisér, výtvarník a bábkovodič v Bábkovom divadle v Žiline, kde sa stal aj umeleckým vedúcim. Bol prvým profesionálnym technologom výroby bábok na Slovensku. Významnú úlohu zohral aj v žilinskom športovom živote, keď bol trénerom futbalového dorastu. Pod jeho vedením patrili žilinskí dorastenci k vtedajšej futbalovej špičke.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 93-94. ISBN 8071654418 (viaz.).

3

Andel, Karol, 1897-1977

archeológ, etnograf

* 29.10.1897 – Radošina

+ 07.01.1977 – Košice

45. výročie úmrtia

Archeológ a etnograf Karol Andel vyštudoval právo. Na Kysuciach pôsobil v rokoch 1925 - 1927 ako notár v Starej Bystrici a v rokoch 1927 - 1930 bol právnym úradníkom Okresného úradu v Kysuckom Novom Meste. Venoval sa zbieraniu archeologických pamiatok a svojimi nálezmi obohatil zbierky viacerých múzeí na Slovensku.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 138-139. ISBN 8071654418 (viaz.).

4

Mudríková, Janka, 1962-

kultúrna pracovníčka

* 07.01.1962 - Čadca

60. výročie narodenia

V roku 1992 ukončila štúdium na Filozofickej fakulte v Prešove, odbor Výchova a vzdelávanie dospelých so špecializáciou Kulturoológia. Pôsobila v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici. Od roku 1983 pracuje v Kysuckej knižnici v Čadci. V rokoch 1999 - 2012 pôsobila ako riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci. V súčasnosti pracuje v knižnici ako projektový manažér - knihovník. Je autorkou viacerých koncepcií pre oblasť knižnično-informačných činností, ako napr. koncepcia práce s handicapovanými občanmi.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 76-77. ISBN 8071654418 (viaz.).

5

Polka, Ladislav, 1952-

verejný činiteľ

* 12.01.1952 - Turzovka

70. výročie narodenia

Absolvoval štúdium na Právnickej fakulte UK v Bratislave. Pôsobil ako odborný referent na Ministerstve školstva – Slovenskej republiky, ako učiteľ, starší učiteľ i asistent na Vysokej škole Zboru národnej bezpečnosti. Od roku 1998 vykonával advokátsku prax, bol poslancom za HZDS i poslancom NR SR.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc. 1. vyd.* Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, S. 335. ISBN 8071654418 (viaz.).

6

Bielek, Karol, 1857-1936

pedagóg, publicista

* 15.01.1857 - Lutiše

+ 25.11.1936 - Žarnovica

165. výročie narodenia

Študoval na preparandiách v Kláštore pod Znievom a v Trnave, kde v roku 1857 získal učiteľský diplom. Pôsobil ako učiteľ v Kysuckom Novom Meste a v Turbíne, neskôr ako školský inšpektor v Žiari nad Hronom. Popri učiteľskej práci sa venoval tvorbe učebníc a čítaniek pre žiakov ľudových škôl. Publikoval odborné články z oblasti metodiky vyučovania a didaktiky najmä v časopise Dom a škola. Ako publicista zostavoval a vydával zborníčky, zbierky veršikov, riekaniek a prísloví pre žiakov základných škôl.

Literatúra:

BREZÁNY, Štefan Atila. *Dejatelja Kysúc v kultúre, umení a vede.* 1. vyd. Martin: Osveta, 1971. S. 23.

7

Gernát, Andrej, 1977-

folklorista

* 19.01.1977 - Turzovka

45. výročie narodenia

Počas štúdií strávil veľa času v Denveri, v štáte Colorado v USA a vo francúzskom Štrasburgu. Vyštudoval Univerzitu Konštantína Filozofa v Nitre. Už od malička inklinoval k ľudovej hudbe a prešiel postupne viacerými folklórnymi súbormi. Účinkoval v detskom folklórnom súbore Kelčovan, neskôr vo FS Kysučan. V súčasnosti je členom Grupy mocného uderzenia.

Literatúra:

UJHÁZI, František, 2017. Andrej Gernát: Dá sa povedať, že do folklórneho sveta som sa narodil. In: *Kysucké noviny (MY)*. Roč. 18, č. 5, s. 8. ISSN 1335-5651.

8

Kupšo, Ľubomír, 1952-

výtvarný a umelecký grafik

* 21.01.1952 - Vysoká nad Kysucou

70. výročie narodenia

Po skončení základnej vojenskej služby pracoval v rokoch 1974 - 1976 ako metodik pre výtvarníctvo a umeleckú fotografiu Okresného osvetového strediska v Čadci. V rokoch 1976 až 1981 pracoval ako výtvarník a aranžér v závode Nový domov vo Vysokej nad Kysucou. Neskôr vytvoril stredisko pre sieťotlač spolu s Jánom Gregušom. Maľbe a kresbe sa venuje pravidelne od roku 1986.

Literatúra:

-OVK-, 2015. Ľubomír Kupšo vystavuje svoje diela vo Vysokej nad Kysucou. In: *Kysucký večerník*. Roč. 3, č. 20, s. 5. ISSN 1339-3030.

9

Húšťavová, Mária, 1947-2017

etnografka

* 26.01.1947 - Údolí u Nových Hradů, České Budejovice

+ 26.01.2017 - Čadca

75. výročie narodenia

5. výročie úmrtia

Etnografka, publicistka a bývala riaditeľka Kysuckého múzea v Čadci. Stála pri zrode a realizácii mnohých regionálnych i medzinárodných projektov zameraných na objavovanie, šírenie a uchovávanie nášho kultúrneho dedičstva. Dokladom jej úsilia je okrem iného výnimočná publikácia Ľudový odev na Kysuciach, ocenená aj ako najkrajšia kniha Kysúc (2012, Vydavateľstvo FOMI Martin), aj kniha Rudina vo zvykoch našich predkov (2015). Veľmi záslužná bola aj jej práca pri zveľadení a rozvoji Múzea kysuckej dediny vo Vychylovke. Dlhodobu aktívne spolupracovala aj s Mestom Čadca pri tvorbe a realizácii rôznych kultúrnych a vzdelávacích podujatí, istý čas aj ako členka Komisie kultúry pri Mestskom zastupiteľstve v Čadci.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 48. ISBN 8071654418 (viaz.).

FEBRUÁR

10

Jariabek, Ondrej, 1908-1987

herec

* 20.11.1908 - Kráľova Lehota

+ 03.02.1987 - Bratislava

35. výročie úmrtia

V roku 1927 zmaturoval v učiteľskom ústave v Spišskej Novej Vsi. V rokoch 1927 - 1939 pôsobil ako učiteľ v ľudovej škole v Čadci a v rokoch 1939 - 1941 učil v Prešove. Počas svojho plodného života bol členom činohry Slovenského národného divadla, režisérom Československého filmu, členom Novej scény Národného divadla, externým pedagógom Odborného divadelného kurzu pri Štátnom konzervatóriu a pedagógom na Divadelnej fakulte Vysokej školy múzických umení v Bratislave. Jeho herecký talent sa rozvinul v Čadci, kde účinkoval v ochotníckom Divadelnom krúžku J. Palárika ako herec i režisér, pričom sa zaslúžil o rozmach ochotníckeho divadelníctva na Kysuciach. Popri tom sa venoval aj literárnej činnosti. Napísal knižne nevydanú básnickú zbierku inšpirovanú kysuckou prírodou, z ktorej viacero básní uverejnil v Kysuckých hlasoch. Po angažovaní do činohry Slovenského národného divadla od roku 1941 až do svojho odchodu na dôchodok vytvoril ako predstaviteľ realistického charakterového herectva množstvo prevažne komediálnych postáv. V roku 1950 mu udelili Národnú cenu.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 55-56. ISBN 8071654418 (viaz.).

11

Škrobian, Miroslav, 1972-

športovec

* 03.02.1972 - Čadca

50. výročie narodenia

Športovec - vzpierač. Narodil sa 3.2. 1972 v Čadci. Od začiatku športovej kariéry pôsobí v klube Tatran Krásno nad Kysucou. Má za sebou mnoho úspechov. Dvakrát získal titul majstra Slovenska.

Literatúra:

FKI, 2016. Miroslav Škrobian má za sebou veľa úspechov. *In: Kysucké ECHO*. Roč. 11, č. 9, s. 6. ISSN 1338-578X.

12

Dorociak, Ján, 1907-1944

odbojár

* 08.02.1907 - Turzovka

+ 05.10.1944 - Makov

115. výročie narodenia

Ján Dorociak bol vyučený kolár. Počas 2. svetovej vojny sa zapojil do ilegálneho protifašistického hnutia. Počas SNP bol ako poručík veliteľom 5. oddielu II. Československej Partizánskej brigády M. R. Štefánika. Zúčastnil sa bojov v Rajeckej doline, v Turci a na Kysuciach. Známy aj pod menom Podlipan. Tragicky zahynul v Makove v októbri 1944 za nevyjasnených okolností. Bol nositeľom Československého Vojenského kríža a ďalších vyznamenaní.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 310-311. ISBN 8071654418 (viaz.).

13

Cvinček, Ján, 1868-1932

kňaz

* 29.08.1868 - Olešná

+ 13.02.1932 - Divina

90. výročie úmrtia

Pôsobil ako kaplán v Rosine, Kolároviaciach a v Kysuckom Novom Meste, kde bol aj administrátorom. Od roku 1899 bol administrátorom v Divine, kde bol od roku 1909 dekanom. V Divine pôsobil do konca svojho života. Pochovaný je oproti kostolu v Divine spolu so svojou matkou Máriou a bratom Františkom.

Literatúra:

PAŠTRNÁK, Ladislav. *Olešná: 1619 - 2009*. 1. vyd. Čadca: Magma, 2010. S. 291. ISBN 978-80-970534-0-6 (viaz.).

14

Kužma, Pavol, 1942-

pedagóg, folklorista, vedúci folklórneho súboru

* 17.02.1942 - Čierne

80. výročie narodenia

Narodil sa 17. februára 1942 v obci Čierne pri Čadci. Po absolvovaní Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici pôsobil v rokoch 1971 - 1990 ako učiteľ matematiky a telesnej výchovy v Čadci a v Turzovke a ako riaditeľ ZŠ vo Vysokej nad Kysucou - Hornom Kelčove. V roku

1972 založil spoločne s manželkou pri ZŠ vo Vysokej nad Kysucou - Hornom Kelčove Detský folklórny súbor Kelčovian, ktorý významnou mierou prispel k zviditeľneniu Kysúc. V roku 1977 bol zakladajúcim členom a stal sa sólistom Miešaného speváckeho zboru Kysuca. V rokoch 1990 - 1999 viedol Kysucké múzeum v Čadci a odbor kultúry Krajského úradu v Žiline. Vo vedeckovýskumnej práci sa v oblasti ľudovej kultúry zamerával na ľudovú pieseň a ľudové hudobné nástroje. Ako riaditeľ Kysuckého múzea sa zaslúžil, že Historická lesná úvratňová železnica v skanzene vo Vychylovke bola vymenovaná za národnú kultúrnu pamiatku. Za svoju prácu získal mnoho ocenení a vyznamenaní.

Literatúra:

UJHÁZI, František, 2018. Pavol Kužma: Najväčšou cenou sú pre nás šťastné oči detí. In: *MY Kysucké noviny*. Roč. 19, č. 18, s. 10-11. ISSN 1335-5651.

15

Randík, Jozef, 1887-1969

kňaz, publicista

* 18.02.1887 - Žilina

+ 01.06.1969 - Nitra

135. výročie narodenia

Vyštudoval teológiu v seminári v Nitre, kde ho v roku 1910 vysvätili za rímskokatolíckeho kňaza. Od roku 1911 pôsobil ako kaplán v Čiernom, neskôr v roku 1918 sa stal dočasným administrátorom v Novej Bystrici. Nakoniec svoje pôsobenie na Kysuciach zavŕšil ako kaplán v Starej Bystrici. V roku 1943 ho biskup Karol Kmeťko vymenoval za riaditeľa Starostlivosti o náboženské základiny. V literárnych príspevkoch vydal svedectvo o študijných rokoch svojho spolužiaka a priateľa Jozefa Tisa.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 261. ISBN 8071654418 (viaz.).

16

Dunajovec, Jozef, 1933-2007

publicista, novinár

* 23.03.1933 - Nesluša

+ 22.02.2007 - Bratislava

15. výročie úmrtia

Absolvoval Vyššiu roľnícku školu v Rakoniciach a popri zamestnaní študoval na Vysokej škole ekonomickej v Bratislave. Pracoval ako redaktor v redakciách popredných slovenských denníkov: *Smena*, *Roľnícke noviny*, *Nové slovo*. Popri množstve publicistických príspevkov v periodikách napísal diela z oblasti literatúry faktu. Vo svojich príspevkoch sa dotýkal

citlivých problémov spoločnosti, najmä vzťahov človeka a prírody. Okrem zborníkových a kolektívnych prác samostatne vydával knihy.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 195. ISBN 8071654418 (viaz.).

17

Havlíček, Vincent Ján

kňaz, publicista

* 29.04.1845 - Oščadnica

+ 22.02.1922 - Budapešť

100. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziách v Nitre a Trnave, za kňaza bol vysvätený v roku 1869 a primície mal na rodných Kysuciach v Makove. Počas svojej kňazskej služby vystriedal viaceré pôsobiská. Jeho posledné pôsobisko bola Budapešť, kde od roku 1909 žil na dôchodku. Počas štúdií v Ostrihome sa angažoval v Slovenskej literárnej škole, kde bol podpredsedom študentskej spoločnosti. Vydával a redigoval kazateľský časopis Slovenský Sion, do ktorého prispievalo viacero slovenských náboženských spisovateľov a publicistov. Bol pravidelným prispievateľom do Katolíckych novín a časopisu Sokol. Venoval sa prekladom náboženskej literatúry z francúzštiny, taliančiny a nemčiny a popritom písal kázne a mravoučné poviedky.

Literatúra:

MUDRÍKOVÁ, Janka. In: *Literárny sprievodca Kysucami*. Čadca: Kysucká knižnica, 2010, S. 99. ISBN 978-80-88708-29-2.

MAREC

18

Hranec, Jozef, 1877-1943, JUDr.

spisovateľ, právnik

* 01.03.1877 - Podvysoká

+ 19.10.1943 - Topoľčany, pochovaný v Čadci

145. výročie narodenia

Nedokončil teologické štúdiá a odišiel študovať do Pešti na právnickú fakultu, ktorú prerušil pre zlý zdravotný stav. Nakoniec štúdiá dokončil v roku 1907 v Kluži v Rumunsku. Ako advokát pracoval v Bytči a v Čadci, kde si v roku 1911 otvoril vlastnú advokátsku kanceláriu. Počas prvej svetovej vojny sa dostal do ruského zajatia. Vrátil sa v roku 1919 s transportom invalidov na lodi Archer cez Japonsko a Ameriku do Čadce, kde pokračoval vo svojej advokátskej praxi. Pokračoval v úsilí svojho priateľa Ivana Háľka v boji proti alkoholizmu a

zriadil viaceré protialkoholické liečebne. Pričinil sa o založenie miestneho odboru Matice slovenskej a o výstavbu Palárikovho domu v Čadci. V roku 1927 založil nestranný dvojtýždenník Kysucké hlasy s rubrikou Kysucká trúba. Bol to miestny spoločenský, hospodársky, osvetový spravodajca na obranu záujmov kysuckého ľudu.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 227. ISBN 8071654418 (viaz.).

19

Hrtús, František, 1937-1997

maliar

* 03.03.1937 - Korňa

+ 07.07.1997 - Modra

85. výročie narodenia

25. výročie úmrtia

Popri zamestnaní absolvoval na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Trnave odbor výtvarná výchova. Pracoval ako baník v Ostrave, no po skončení vysokoškolských štúdií pôsobil ako učiteľ na základnej škole v Modre. Od roku 1973 sa stal umelcom v slobodnom povolání. Venoval sa maliarskej aj grafickej tvorbe. Maľoval predovšetkým modranskú vinohradnícku krajinu, v portrétovej tvorbe sa sústredil na portrétovanie členov rodiny a priateľov. V záverečnej etape svojho života sa orientoval na prírodný detail, zobrazoval predovšetkým trávu, burinu a čiastočne sa venoval aj poľovníckym motívom. Svoje diela vystavoval v Bratislave, Trnave, Modre a ďalších slovenských mestách.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 319. ISBN 8071654418 (viaz.).

20

Kolembus, Martin, 1927-2011

horár, ľudový rozprávač, básnik

* 06.03.1927 - Stará Bystrica

+ 23.12.2010 - Lodno

95. výročie narodenia

Vyučil sa za cukrára v Žiline a nakoniec absolvoval Lesnícku majstrovskú školu v Kokave nad Rimavicou. Začal pracovať v rannej mladosti ako pastier v Starej Bystrici. Po vyučení za cukrára pracoval v Žiline ako cukrár a nakoniec si splnil svoj sen a stal sa lesníkom - horárom v Lodne. Verše začal písať ako samouk už v mladosti. No knižne debutoval až v roku 1994. Vo svojich básňach väčšinou spracovával motívy z prírody, rodinného prostredia, pričom sa sústredil na otázky priateľstva. Poeticky uplatnil originálny insitný rukopis. Bol pravidelným

účastníkom súťaže Rozprávačské Lodno, na ktorej bol aj niekoľkokrát ocenený. Od prvého ročníka bol aj spoluorganizátorom tohto celoslovenského podujatia.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 281. ISBN 8071654418 (viaz.).

21

Štetina, Imrich, 1907-1977

spevák

* 06.03.1907 - Turzovka

+ 1977 - Bratislava

115. výročie narodenia

Po ukončení obchodnej školy v Bratislave v roku 1925 pôsobil prechodne na viacerých miestach. Bol úradníkom Okresnej nemocničnej poisťovne v Martine a neskôr Národnej sociálnej poisťovne v Bratislave. Spev študoval súkromne popri zamestnaní. Ako spevák pôsobil v zbore Československého rozhlasu a dlhé roky pôsobil v Slovenskej filharmónii. Ako člen vokálneho komorného telesa Slovenskí madrigalisti sa zúčastňoval každoročne na zahraničných festivaloch. Pravidelne účinkoval v rozhlase, televízií a vo filme.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 342. ISBN 8071654418 (viaz.).

22

Klemens, Jozef Božetech, 1817-1883

maliar

* 08.03.1817 - Liptovský Mikuláš

+ 17.01.1883 - Viedeň

205. výročie narodenia

Na maliarskej akadémii študoval v Prahe. Po štúdiách pôsobil ako profesor v Žiline a v Banskej Bystrici, v roku 1878 ho predčasne penzionovali pre nedostatočnú znalosť maďarského jazyka. Patril k zakladajúcim členom Matice slovenskej. Vytvoril viacero portrétov národnooslobodzovacieho zápasu Slovákov v 19. storočí. Známe sú jeho romantické obrazy zobrazujúce Štefana Moyzesa, Ľudovíta Štúra, Karola Kuzmányho a ďalších. V dobe svojho pobytu na Kysuciach sa zdržiaval u známeho národovca Fraňa Pagányho, ktorý ho i finančne podporoval. Najväčší počet jeho diel sa nachádza vo farnosti Turzovka: tri oltárne obrazy, 14 zastavení krížovej cesty. Ďalšie jeho obrazy sú v kostoloch v Rakovej, Hornom Vadičove, Staškove a v Korní. Jeho diela sa nachádzajú aj v Starej a Novej Bystrici. V kostole v Čadci je jeho dielom hlavný oltárny obraz sv. Bartolomeja a obraz Nanebovzatie Panny Márie.

Literatúra:

ELIÁŠ, Michal. *Jozef Božetech Klemens: muži memoranda*. Martin: Matica slovenská, 2010, S. 31. ISBN 978-80-7090-986-7

23

Janáč, Pavol, 1942-2017

kňaz

* 07.12.1942 – Nesluša

+ 12.03.2017 – Krušetnica

5. výročie úmrtia

80. výročie narodenia

Pavol Janáč pôsobil ako kaplán v Trstenej, v Rabči a v Dolnom Kubíne. V rokoch 1971 - 1992 pôsobil ako správca farnosti Krušetnica, 1992 - 1996 bol farárom v Spišskom Podhradí. Od roku 1993 pôsobil ako odborný asistent na Teologickom inštitúte v Spišskom Podhradí, ďalej pôsobil na Katecheticko-pedagogickej fakulte sv. Ondreja v Ružomberku a neskôr na Katolíckej univerzite v Ružomberku. V rokoch 2002 - 2003 spravoval farnosť Zákamenné. Posledné roky života prežil v Krušetnici, kde pastoračne vypomáhal.

Literatúra:

PAUKOVÁ, Veronika, 2017. Zomrel neslušský rodák Mons. Pavol Janáč. In: *Kysuce*. Roč. 27, č. 11, s. 10. ISSN 0139-5068.

24

Brančík, Karol Jozef, 1842-1915

prírodovec

* 13.03.1842 - Stará Bystrica

+ 18.11.1915 - Trenčín

180. výročie narodenia

Študoval medicínu na popredných univerzitách vo Viedni, v Prahe a v Grazi. Bol obvodným lekárom v Beckove. V roku 1878 sa stal riaditeľom župnej nemocnice a hlavným župným lekárom v Trenčíne. Prírodovednému bádaniu sa začal venovať už počas štúdia. Sústredil sa najmä na zoológiu - na štúdium mäkkýšov. Zhromaždil bohatú zbierku hmyzu, ktorá obsahovala takmer 150-tisíc exemplárov, z toho 31-tisíc druhov a 100-tisíc druhov mäkkýšov. Skúmal faunu a flóru Trenčianskej župy, ale aj Dalmácie, Bosny a Hercegoviny. Poznatky z ciest publikoval v odborných časopisoch. Okrem toho sa zaoberal aj meteorológiou, archeológiou, históriou a numizmatikou. Bol aj múzejníkom a zakladateľom Prírodovedného spolku Trenčianskej župy. Jeho pamätná tabuľa sa nachádza na budove základnej školy v Starej Bystrici.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 274. ISBN 8071654418 (viaz.).

25

Rudinský, Jozef, 1891-1972

právník

* 30.07.1891 - Turzovka

+ 13.03.1972 - Mníchov

50. výročie úmrtia

Právo vyštudoval v roku 1924 v Paríži a neskôr aj v Bratislave. Pracoval ako novinár, v roku 1932 bol osobným tajomníkom M. Hodžu, neskôr sa stal námestníkom riaditeľa Ústavu agrárnych vied v Paríži, profesorom na Slobodnej škole politických náuk v Prahe a nakoniec šéfredaktorom Slovenského hlasu. Počas Slovenského štátu bol väznený v Ilave, neskôr emigroval do Kanady a po vojne sa stal správcom duchovných dôchodkov v Clevelande. Zaoberal sa medzinárodným právom a otázkami mieru. Niekoľko rokov redigoval časopis *Nový svet*, kde na pokračovanie uverejňoval romány. Pripravoval na vydanie výberov z francúzskej, maďarskej, chorvátskej a bulharskej spisby. Pravidelne publikoval vo vtedajšej domácej i zahraničnej tlači.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 337. ISBN 8071654418 (viaz.).

26

Straka, Anton, 1942-2012

pedagóg, spisovateľ

* 22.09.1942 - Krásno nad Kysucou

+ 17.03.2012 - Krásno nad Kysucou

10. výročie úmrtia

80. výročie narodenia

Vyštudoval Pedagogický inštitút v Martine a absolvoval Pedagogickú fakultu v Banskej Bystrici. Pracoval ako riaditeľ Okresného osvetového domu v Čadci, neskôr pôsobil až do roku 1989 ako učiteľ Základnej školy v Krásne nad Kysucou. Po nežnej revolúcii v roku 1989 vstúpil do politiky ako jeden z predstaviteľov VPN na Kysuciach. Od roku 1964 publikoval svoje literárne práce vo viacerých novinách a časopisoch. Neskôr ho pozbavili možnosť publikovať a v roku 1970 ho vyradili z literárneho života. Bol spoluzakladateľom literárnej skupiny *Boja* a redigoval literárno-historický zborník *Svitane Slova*.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 131. ISBN 8071654418 (viaz.).

27

**Bednár, Roman, 1942-
spisovateľ**

* 19.03.1942 - Čadca

80. výročie narodenia

Autor literatúry faktu, prozaik a básnik. Študoval na Vysokej škole elektrotechnickej v Bratislave. V roku 1969 emigroval do Nemecka. Od roku 1975 je spisovateľom v slobodnom povolání. Žije striedavo v Nemecku a na Slovensku. Vo svojej tvorbe sa zaoberá rôznymi tematickými okruhmi – napr. astrológiou, vedeckou fantastikou, dejinami, psychológiou.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 19-20. ISBN 8071654418 (viaz.).

28

Janota, Imrich, 1907-1987

vedec

* 05.05.1907 - Čadca

+ 21.03.1987 - Čadca

35. výročie úmrtia

115. výročie narodenia

Pochádza zo známej čadčianskej rodiny Janotovcov. Jeho otec Viliam bol aj istý čas starostom Čadce. Študoval na reálkach v Žiline, Bratislave, na Vysokej škole lesníckeho inžinierstva v Prahe, kde získal titul Ing. a v roku 1959 vysokoškolský profesor. V rokoch 1933 - 1934 pracoval ako lesnícky asistent v Čadci. Ďalej pôsobil na viacerých postoch v Štátnych lesoch Slovenskej republiky. Pracoval aj ako profesor Drevárskej fakulty Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene. Nakoniec sa stal vedeckým pracovníkom Štátneho drevárskeho výskumného ústavu v Bratislave, kde od roku 1974 žil na dôchodku. Počas svojho života sa venoval rozvoju drevárskeho priemyslu na Slovensku, zúčastňoval sa na projektovaní a výstavbe viacerých piliarskych závodov. Vo vedeckovýskumnej činnosti sa prezentoval 130. štúdiami, ktorými prispel do odborných časopisov a zborníkov.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 51. ISBN 8071654418 (viaz.).

29

Kállay, Vojtech, 1887-1956

advokát

* 24.03.1887 - Čadca

+ 04.02.1956 - Rajec

135. výročie narodenia

Študoval na právnickej fakulte v Budapešti. Pôsobil ako notár v Kysuckom Novom Meste v rokoch 1918 – 1922 a ako hlavný slúžny okresu Čadca. Neskôr ako náčelník Okresného úradu Čadca. Medzi významné regionálne osobnosti patria aj jeho synovia Miroslav Kállay a umelecký fotograf Karol Kállay.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2015.S. 60-61. ISBN 8071654418 (viaz.).

30

Stredňanský, Ernest 1930-2017

herec, redaktor

* 04.04.1930 – Čadca

+ 30.03.2017 – Bratislava

5. výročie úmrtia

Ernest Stredňanský vyštudoval herectvo na bratislavskom konzervatóriu, ktoré navštevoval spolu s Máriou Kráľovičovou a Evou Landlovou. Bol spoluzakladateľom televízneho štúdia Československej televízie v Bratislave. Divákovi a diváčkam je známy najmä ako režisér takzvaných televíznych pondelkov – inscenácií vysielaných z bratislavského štúdia. Bol tiež dlhoročným redaktorom Hlasu Ameriky a Slobodnej Európy. Po okupácii Sovietskymi vojskami v roku 1968 emigroval do zahraničia. Najprv pracoval v rádiu Slobodná Európa v Mníchove. Z Nemecka odišiel do USA, pričom začiatky v krajine opísal v knihe *Drsná chlupatá spoveď* (2002). Pracoval napríklad v americkej spravodajskej televíznej stanici KNTV, kde počas svojho pôsobenia získal prestížne televízne ocenenie Emmy za produkciu a svetelné efekty. Prednášal na State University v San José. Po režimových zmenách v roku 1989 sa vrátil na Slovensko.

Literatúra:

BLAHA, Anton. 2004. *Osobnosti Kysúc* / Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, S. 86. ISBN 80-7165-441-8.

<https://kultura.pravda.sk/f ilm-a-televizia/clanok/4249 55-zomrel-reziser-ernest-st rednansky/>

APRÍL

31

Bielek, Andrej, 1864-1925

kňaz

* 12.04.1867 - Raková

+ 15.12.1925 - Nitra, pochovaný v Kysuckom Novom Meste

155. výročie narodenia

Teológiu začal študovať v Budapešti, odkiaľ ho spolu s Petrom Rovniankom vylúčili, a tak štúdiá dokončil v roku 1890 v Olomouci. Pôsobil ako katechét a od roku 1920 bol profesorom teológie v Bratislave. Publikoval náboženské články, hlavne v Katolíckych novinách, kalendári, Pútniku svätovojtešskom a okrem toho prekladal náboženské práce.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 238. ISBN 8071654418 (viaz.).

32

Klačko, Rudolf, (KPačko), 1892-1975

pedagóg

* 12.04.1892 - Zákopčie

+ 16.02.1975 - Bratislava

130. výročie narodenia

Študoval na gymnáziu v Ružomberku, kde v roku 1911 maturoval. V rokoch 1911 - 1914 študoval prírodné vedy na univerzite v Budapešti, v roku 1923 získal pedagogickú kvalifikáciu na Karlovej univerzite v Prahe. V roku 1926 získal profesorský diplom na Masarykovej univerzite v Brne. V prvej svetovej vojne bojoval na východnom fronte, kde padol do ruského zajatia, zapojil sa do československého zahraničného odboja. Literárnu činnosť začal v legionárskych Slovenských hlasoch. Redigoval detský časopis Včielka a v roku 1927 založil časopis Slniečko. Ťažisko jeho literárnych aktivít spočívalo v prekladateľskej činnosti predovšetkým z ruštiny. Umeleckú i odbornú literatúru prekladal aj z poľštiny, češtiny a nemčiny.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 365. ISBN 8071654418 (viaz.).

33

Matter Rudolf 1857-1930

richtár

* 16.04.1857 - Čadca

+ 16.09.1930 - Čadca

165. výročie narodenia

Študoval na odbornej lesníckej škole. Od roku 1874 bol lesníkom na panstve baróna Poppera v Oščadnici, Makove a v Čadci. V rokoch 1888 až 1898 pôsobil ako richtár Makova a neskôr sa stal starostom Čadce. Bol horlivým podporovateľom slovenského národného a politického hnutia, osvetovým pracovníkom a funkcionárom lesníckych a poľovníckych spolkov. Svoje príspevky publikoval vo viacerých rakúskych a maďarských periodikách. Po roku 1918 pravidelne publikoval v slovenských novinách a časopisoch. Počas svojho života sa zaoberal aj históriou rodných Kysúc. Zbieral dôležité faktografické informácie o regióne, ktoré knižne vydal a jeho dielo sa stalo východiskovým prameňom poznania pri štúdiu dejín Kysúc.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc* /1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 75. ISBN 8071654418

34

Mojík, Ivan, 1928-2007

spisovateľ, prekladateľ

* 02.11.1928 – Turzovka

+ 18.04.2007 – Bratislava

15. výročie úmrtia

V rokoch 1939 - 1948 študoval na gymnáziu v Skalici. Po maturite pôsobil až do roku 1959 v literárnej redakcii Československého rozhlasu v Bratislave, potom bol redaktorom časopisu Mladá tvorba. Od roku 1961 pracoval v denníku Práca, pričom v rokoch 1967 – 1970 bol vedúcim kultúrnej rubriky a zástupcom šéfredaktora, avšak s výnimkou roku 1966, keď pôsobil ako tajomník Zväzu československých spisovateľov v Prahe. V období normalizácie patril k proskribovaným spisovateľom, prišiel o pôvodné povolanie a istý čas bol bez zamestnania. V rokoch 1971 – 1974 pracoval v knižnom veľkoobchode. Potom sa zamestnal vo vydavateľstve Tatran, kde vykonával funkciu propagačného referenta (1974 – 1980). Od roku 1980 až do odchodu v roku 1989 bol korektorom v Západoslovenských tlačiarňach, neskôr krátky čas pôsobil na čiastočný pracovný úväzok v redakcii literárneho periodika Romboid. Zomrel 18. apríla 2007 v Bratislave.

Literatúra:

Za Ivanom Mojíkom. *Knižná revue*. Roč. 17, 2007, č.10, s.11

35

Hnitka, Jozef, 1913-1992

pedagóg, spisovateľ

* 15.02.1913 - Turzovka

+ 23.04.1992 - Čadca

30. výročie úmrtia

Študoval na meštianskej škole v Leviciach, bol študentom kňazského seminára v Nitre a nakoniec absolvoval Učiteľský ústav v Leviciach. Ako pedagóg pôsobil vo viacerých mestách, medzi inými aj v Čadci. Bol organizátorom a účastníkom SNP a partizánskeho hnutia v Čadci. V rokoch 1945 - 1951 pôsobil ako riaditeľ Strednej dievčenskej školy. Počas totalitných postihov v roku 1950 bol vylúčený zo Zväzu slovenských spisovateľov a bol vo vyšetrovacej väzbe. Nakoniec sa vrátil aj s rodinou do Čadce, kde bol riaditeľom knižnice, redaktorom okresných novín a nakoniec pôsobil ako učiteľ v Zákopčí i v Čadci. Zaslúžil sa o rozvoj kultúrneho diania na Kysuciach. Vo svojich literárnych dielach sa zamerával aj na obraz kysuckej dediny s jej sociálnou štruktúrou a zaostalosťou. Písal básne a prózy, debutoval románom *Križové štácie* (1949). V období kultu osobnosti bol vylúčený z literárneho diania, neskôr novely a poviedky uverejňoval len sporadicky v časopisoch a v rozhlase, väčšina jeho prozaických prác ostala v rkp., knižne vydal až zbierku noviel *Útek z rakvy* (1991). Tri románové novely *Dovidenia*, *Erika*, *Medailón* a *Toreadori* napísal autor v 60. rokoch minulého storočia, no dočkali sa vydania až v roku 1919

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 45. ISBN 8071654418 (viaz.).

36

Pochyba, Dominik, 1908-1987,

osvetový pracovník

* 28.08.1908 - Nová Bystrica

+ 24.04.1987 – Bernolákovo

35. výročie úmrtia

Bol priekopníkom zakladania intenzívnych ovocných sádov v špecializovaných poľnohospodárskych podnikoch a v súvislosti s ich rýchlym rozvojom nastolil program výstavby veľkokapacitných skladov ovocia priamo v pestovateľských oblastiach. Aktívne spolupracoval s vedeckými radami výskumných ústavov, s pracovníkmi vysokých škôl i záhradkármi, výrazne prispel k rozvoju slovenského odborného školstva a ako dlhoročný člen redakčných rád odborných periodík k skvalitneniu ich úrovne. Vydal niekoľko odborných príručiek (jeho *Malá pomológia* vyšla i v maďarskom preklade), pravidelne publikoval v špecializovaných časopisoch, zostavil niekoľko zborníkov, spolupracoval s rozhlasom a televíziou. Za svoju prácu dostal vysoké štátne vyznamenania.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 204. ISBN 8071654418 (viaz.).

37

Král', Janko, 1822-1876

básnik

* 24.04.1822 - Liptovský Mikuláš

+ 23.05.1876 - Zlaté Moravce

200. výročie narodenia

Počas lyceálnych štúdií sa stal jedným z najaktívnejších členov štúrovského národno-literárneho hnutia. Po vypuknutí revolúcie v roku 1848 búril poddanský ľud v dedinách do povstania proti feudálnym zemepánom. Počas tejto činnosti bol zatknutý a uväznený v Šahách, v januári 1849 sa dostal na slobodu. V auguste 1849 sa stal kapitánom slovenského dobrovoľníckeho zboru a zúčastnil sa na treťom letnom ťažení záverečnej etapy slovenského povstania. V období bachovského absolutizmu pôsobil ako úradník. V marci 1854 ho preložili v zaradení adjunkta (pomocného úradníka) na okresný súd do Čadce. Prestáhoval sa s celou svojou rodinou do Čadce a tu sa mu aj narodilo jeho tretie dieťa - dcéra Anastázia. Na Kysuciach Janko Král' literárne nepracoval. Prispieval len niekoľkými básňami do almanachu Concordia, kde bol spoluautorom aj Ján Palárik. Počas svojho tunajšieho úradovania dobre spoznal kysucký kraj a ťažké sociálne pomery kysuckého ľudu. Svojou poetickou tvorbou sa zaradil medzi najvýznamnejších básnikov v dejinách slovenskej literatúry.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 67. ISBN 8071654418 (viaz.).

38

Palárik, Ján, 1822-1870

kňaz, publicista, dramatik

* 27.04.1822 - Raková

+ 07.12.1870 - Majcichov

200. výročie narodenia

Teológiu študoval vo viacerých seminároch (v Ostrihome, Bratislave a Trnave). V roku 1847 ho vysvätili za rímsko-katolíckeho kňaza. Ako kaplán pôsobil v Starom Tekove, v Štiavnických Baniach, vo františkánskom kláštore v Ostrihome, Banskej Štiavnici, Pešti a od roku 1862 spravoval farnosť v Majcichove. Patril k najmladšej generačnej vlne bernolákovcov. Svoje kázne, úvahy a články publikoval vo viacerých časopisoch. V roku 1858 bol spoluzakladateľom almanachu Concordia. Zaoberal sa aktuálnymi otázkami slovenského národného hnutia, spoločenského, kultúrneho i literárneho života. Stal sa

spoluzakladateľom viacerých významných inštitúcií a spolkov - Matica slovenská, Kníhtlačiariska a vydavateľská spoločnosť Minerva v Pešti, Spolok svätého Vojtecha. Jeho národnobuditeľské, politické názory sa odrazili i v jeho rozsiahlej literárnej a dramatickej tvorbe. V rodnej Rakovej v roku 1940 slávnostne odhalili pamätník s bustou svojho slávneho rodáka, na mieste rodného domu umiestnili pamätnú tabuľu a inštalovali pamätnú izbu. Od roku 1968 sa v Rakovej pravidelne uskutočňuje súťažný festival slovenskej ochotníckej dramatickej tvorby pod názvom Palárikova Raková. V Čadci na jeho počesť v roku 1926 vznikol kultúrny stánok Palárikova Dvorana (Palárikov dom, kde založili ochotnícky Divadelný súbor Jána Palárika).

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 242-244. ISBN 8071654418 (viaz.).

39

Rutšek, Aurel, (Rucsek), 1877-1960

historik

* 27.04.1877 - Považská Bystrica

+ 28.03.1960 - Nitra

145. výročie narodenia

Od roku 1918 pôsobil ako slúžny úradník v Žiline, okresný náčelník v Hurbanove a v rokoch 1923 - 1929 pôsobil aj v Kysuckom Novom Meste. Venoval sa systematickým dejinám a topografii Kysúc. V rukopise zanechal práce o sanácií hospodárstva v oblasti zamorených alkoholizmom, dejiny Považskej Bystrice a iné. Pravidelné prispieval svojimi dielami do rubriek časopisov Kysucké hlasy a Naše hlasy. Bol predsedom alebo čestným členom viacerých kultúrnych a sociálnych spolkov.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 169. ISBN 8071654418 (viaz.).

MÁJ

40

Sušienka, Jozef, 1937-

výtvarník

* 01.05.1937 - Nová Bystrica

85. výročie narodenia

V rokoch 1954 - 1958 absolvoval Strednú školu umeleckého priemyslu v Bratislave, oddelenie keramiky (T. Lugs), v rokoch 1958 - 1964 Vysokú školu umeleckopriemyselnú v

Prahe (prof. O. Eckert). Od roku 1971 je členom Medzinárodnej akadémie keramikárov AIC so sídlom v Ženeve. Je zakladateľom Kysuckej galérie. Venuje sa voľnej a úžitkovej keramike. Ako jeden z prvých slovenských keramikárov začal tvoriť bez pomoci hrnčiarskeho kruhu. Pre jeho plastiky sú charakteristické rozličné organické formy a uzavretý tvar gule, často s perforovaným alebo šupinatým povrchom.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 205. ISBN 8071654418 (viaz.).

41

Janota, Imrich, 1907-1987

vedec

* 05.05.1907 - Čadca

+ 21.03.1987 - Čadca

115. výročie narodenia

35. výročie úmrtia

Pochádza zo známej čadčianskej rodiny Janotovcov. Študoval na reálkach v Žiline, Bratislave, na Vysokej škole lesníckeho inžinierstva v Prahe, kde získal titul Ing. a v roku 1959 vysokoškolský profesor. V rokoch 1933-1934 pracoval ako lesnícky asistent v Čadci. Ďalej pôsobil na viacerých postoch v Štátnych lesoch Slovenskej republiky. Pracoval aj ako profesor Drevárskej fakulty Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene. Nakoniec sa stal vedeckým pracovníkom Štátneho drevárskeho výskumného ústavu v Bratislave, kde od roku 1974 žil na dôchodku. Počas svojho života sa venoval rozvoju drevárskeho priemyslu na Slovensku, zúčastňoval sa na projektovaní a výstavbe viacerých piliarskych závodov. Vo vedeckovýskumnej činnosti sa prezentoval 130. štúdiami, ktorými prispel do odborných časopisov a zborníkov.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 51. ISBN 8071654418 (viaz.).

42

Brezány, Štefan Atila, 1909-1992

básnik

* 11.01.1909 - Kláštor pod Znievom

+ 10.05.1992 - Žilina

30. výročie úmrtia

Syn čadčianskeho rodáka. Po maturite na reálke v Žiline bol istý čas poslucháčom Prírodovedeckej fakulty Karlovej Univerzity v Prahe. Potom pracoval ako redaktor denníka Slovenská krajina v Žiline. Ako úradník pracoval na viacerých pôsobiskách, medzi inými aj v

Žiline, Kysuckom Novom Meste a v Čadci. Bol spoluzakladateľom Literárnej družiny Postup v Žiline a Spolku mladých slovenských spisovateľov v Bratislave. Už počas svojich študentských rokov prispieval básňami a článkami do rôznych časopisov. Básnickou tvorbou je zastúpený vo viacerých zborníkoch (Antológia mladej slovenskej poézie, Súcit a vzdor, Výkriky). Vo svojich zbierkach sociálnej lyriky čerpal námety z prostredia Kysúc.

Literatúra:

MUDRÍKOVÁ, Janka. *Literárny sprievodca Kysucami*. Čadca: Kysucká knižnica, 2010. S.26-28. ISBN 978-80-88708-29-2 (brož.)

43

Kekelák, Jozef, 1932-2007

pedagóg

* 01.01.1932 - Oravská Polhora

+ 16.05.2007 - Čadca

15. výročie úmrtia

90. výročie narodenia

Po absolvovaní štúdia na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave dostal umiestenku na miesto pedagóga Jedenásťročnej strednej školy v Čadci. Na Kysuciach prežil celý svoj profesionálny život. Aktívne sa zapájal do kultúrnych a spoločenských aktivít mesta. Funkciu riaditeľa zastával nepretržite v rokoch 1963 - 1991. Popri pedagogickej práci sa venoval architektúre a stavebnému dozoru.

Literatúra:

ČERCHLOVÁ, Anna, 2017. Kysuce sa stali jeho druhým domovom: Spomienka na Jozefa Kekeláka, osobnosť čadčianskeho školstva. In: *Kysucké noviny (MY)*. Roč. 18, č. 3, s. 12. ISSN 1335-5651.

44

Lottner, Ján, 1807-1876 (Laitner, Ján)

kňaz

* 17.05.1807 - Bánovce nad Bebravou

+ 28.05.1876 - Kysucké Nové Mesto

215. výročie narodenia

Za kňaza bol vysvätený 1830 v Nitre. Svoje duchovné poslanie začal vykonávať ako kaplán v Divine a od roku 1841 bol farárom - dekanom v Kysuckom Novom Meste, kde pôsobil až do svojej smrti. Bol popredným organizátorom slovenského národného života i spolkov miernosti na Kysuciach. Verejne sa presadzoval za priznanie národných práv Slovákov. Počas revolúcie v roku 1848 bol členom spravujúcej rady pre nábor povstaleckých dobrovoľníkov v Kysuckom Novom Meste. Za jeho činnosť v Slovenskom národnom hnutí ho uhorské úrady

prenasledovali. Napísal veľa článkov o sociálnych problémoch a národnom živote, ktoré uverejňoval v Katolíckych novinách.

Literatúra:

BREZÁNY, Štefan Atila. *Dejateľia Kysúc v kultúre, umení a vede*. Martin: Osveta, 1971. S. 133.

45

**Podmanický, Ján, 1977-
verejný činiteľ, spisovateľ**

* 17.05.1977 - Stará Bystrica

45. výročie narodenia

V roku 1995 absolvoval Gymnázium v Žiline. V štúdiu pokračoval na Fakulte teológie Univerzity Komenského v Bratislave, kde od roku 1998 študoval na Právnickej fakulte tej istej univerzity. Pracoval v redakcii časopisu *Gorazd*. Žije v Starej Bystrici na Kysuciach, kde založil spolok Kysucký kultúrny kruh. Od roku 2003 je starostom obce a o roku 2010 aj poslancom NR SR. Venuje sa aj literárnej tvorbe. Hlavnou témou je história Kysúc a povesti. Je spoluautorom monografie obce Stará Bystrica. Ako starosta obce je iniciátorom rekonštrukcie Rínku sv. Michala s projektom Slovenského orloja.

Literatúra:

KUBICA, Peter, 2010. *Kysucká literatúra*. Zv. 1. 1. vyd. Čadca: Vydavateľstvo Magma. S. 136. ISBN 978-80-89172-13-9.

46

**Kožák, Šimon, 1942-
pedagóg**

* 22.05.1942 - Staškov

80. výročie narodenia

Pedagóg Šimon Kožák sa narodil v Staškove, kde pôsobil ako učiteľ na základnej škole 42 rokov. Po absolvovaní jedenásťročnej strednej školy v Turzovke študoval v Pedagogickom inštitúte v Martine trojkombináciu matematika, zemepis a dielne. Po skončení štúdia nastúpil do Korne a neskôr sa stalo jeho pôsobisko Staškov. Pracoval aj ako poslanec obecného zastupiteľstva a zástupca starostu.

Literatúra:

BELKOVÁ, Juliana, 2016. Staškovskí učitelia Juliana Belková 85. In: *Staškovské noviny*. Roč. 10, č. 7, s. 6. ISSN 1338-9548.

47

Galváneek, Stanislav, 1907-1970

vedec

* 27.05.1907 - Kysucké Nové Mesto

+ 04.02.1970 - Bratislava

115. výročie narodenia

Študoval na reálnom gymnáziu v Žiline a následne na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe. Pôsobil v Bratislave ako gymnaziálny profesor a v rokoch 1942 - 1948 ako veľkoobchodník s vínom. Po druhej svetovej vojne, po krátkom emigrantskom pobyte v Rakúsku, sa vrátil do Bratislavy, kde pôsobil ako vedúci v národnom podniku Matador, potom ako vedecký pracovník v Chemickom ústave SAV. Odborné príspevky z chemickej technológie publikoval najmä v Technických novinách. Patentoval vynález Stereotyp v trojvrstvovej škrupinovej, termoplastickej zmesi. Z oblasti výskumu stavebného materiálu patentoval vynález Spôsob utesňovania okrajov vákuovacích štítov pre spracovanie prefabrikovaných betónových výrobkov. Ocenenia SAV získal aj za svoje vedecké výskumné práce.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 145. ISBN 8071654418 (viaz.).

JÚN

48

Bazilides, Ondrej, 1764-1817

národnokultúrny pracovník

* 19.11.1764 - Čadca

+ 16.06.1817 - Čadca

205. výročie úmrtia

Pochádzal z rodiny, ktorá bola známa v Čadci už v roku 1745. Do ľudovej školy chodil v Čadci. Študoval v Žiline, kde v roku 1872 vstúpil do františkánskej rehole. Štúdium teológie absolvoval v Nitre, kde ho aj vysvätili za kňaza. Pôsobil ako kaplán v Lietave, v rokoch 1790 - 1792 bol správcom fary v Riečnici. Patril k bernolákovskému hnutiu na Kysuciach a bol aktívnym členom Slovenského učeného tovarišstva. Počas svojej pastoračnej misie v Riečnici sa zaslúžil o vybudovanie prvého dreveného kostola, fary a ľudovej školy.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 19. ISBN 8071654418 (viaz.).

49

Točík, Karol ml. 1888-1952

učiteľ

* 25.01.1888 - Dolný Kubín

+ 18.06.1952 – Trenčín

70. výročie úmrtia

Karol Točík - pedagóg, osvetový pracovník. Narodil sa v Dolnom Kubíne. Pôsobil v Moravskom Lieskovom, v Krásne nad Kysucou a v Trenčíne, kde aj 18.6.1952 zomrel.

Zaslúžil sa o rozvoj školstva na Kysuciach.

Literatúra:

BLAHA, Anton. 2004. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia. ISBN 80-7165-441-8.

50

Janota, Dušan Metod, 1922-1997

publicista

* 18.06.1922 - Turzovka

+ 25.07.1997 - Bratislava

100. výročie narodenia

25. výročie úmrtia

Absolvoval Vysokú školu hospodárskych vied v Bratislave. Vzdelanie si doplnil na Pedagogickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave a postgraduálnym štúdiom na Vysokom učení technickom v Brne. Pôsobil v Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti v Bratislave. Ako ekológ a ochranca prírody sa podieľal na budovaní projektov veľkoplošných chránených území Slovenska. Svoje výskumy sústredil do viacerých knižných publikácií a brožúr vrátane bibliografických súpisov. Články uverejňoval vo viacerých periodikách. Venoval sa beletristickej aj publicistickej tvorbe.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 44. ISBN 8071654418 (viaz.).

51

Kubík Jozef, 1905-2002

pedagóg, ochotník

* 21.11.1905 - Borcová

+ 20.06.2002 - Čadca

20. výročie úmrtia

Pôsobil ako učiteľ na ZŠ v Oščadnici, neskôr v Skalitom a v Čadci. Stál pri zrode matičného hnutia a ochotníckeho divadla. Od roku 1939 dlhoročne pôsobil ako tajomník Miestneho odboru Matice slovenskej v Čadci, neskôr ako jeho predseda. V rukopisnej podobe zanechal dielo Kapitoly z kultúrneho života v Čadci, kde zdokumentoval obdobie rokov 1890 - 1980. Venoval sa aj písaniu poézie, zbierka básní Nedooraná brázda vyšla v Kanade.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 71. ISBN 8071654418 (viaz.).

52

Janota, Milan Vojtech, 1896-1957

novinár

* 09.08.1896 - Čadca

+ 21.06.1957 - Žilina

65. výročie úmrtia

Novinárske štúdiá absolvoval v Paríži. Pracoval ako redaktor vo viacerých novinách. Bol ustanovený za diplomatického redaktora. Pôsobil vo Francúzsku v severnej Afrike, Strednej Amerike a na Kube. Po návrate do rodiska bol redaktorom Kysuckého priekopníka. Je autorom viacerých publikácií a cestopisu *Po ostrovoch Karibského mora* (1958).

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. 53-54. ISBN 8071654418 (viaz.).

53

Chovanec, Štefan, 1916-1997

protifašistický odbojár

* 16.03.1916 - Turzovka

+ 29.06.1997 - Bratislava

25. výročie úmrtia

Plukovník Štefan Chovanec bol spolubojovníkom kpt. Jána Nálepku v Bielorusku a na Ukrajine. Ako príslušník 1. československého armádneho zboru v ZSSR pod velením Ludvíka

Svobodu prešiel cez Duklu až do Prahy, bol nositeľom vyše päťdesiatich vojenských vyznamenaní.

Literatúra:

PAŠTRNÁK, Ladislav. Nálepkov čatár na Ukrajine. *Kysuce*, Roč. 26, č. 10 (16.03.2016), s. 7. ISSN 0139-5068

JÚL

54

Vaňousová, Zuzana, 1922-2013

maliarka

* 06.07.1922 - Staškov

+ 16.03.2013 - Považská Bystrica

100. výročie narodenia

Zuzana Vaňousová - Kronerová sa narodila 6. júla 1922 v Staškove v rodine Kronerovcov. Bola šiestym dieťaťom z dvanástich súrodencov. Krátko pôsobila ako herečka v Komornom divadle v Martine. Neskôr sa s rodinou usadila v Považskej Bystrici, kde pracovala v administratíve. Po odchode do dôchodku sa naplno venovala výtvarnému umeniu. Bola zvlášť známa a uznávaná ako maliarka na sklo. Kysuciam venovala cyklus malieb s tematikou ľudových zvykov zimného slnovratu. Jej život a dielo bolo spracované v dokumentárnom filme s názvom *Maľované spomienky Zuzany Vaňousovej*. So spisovateľom Teodorom Križkom spoločne vydali dve básnické zbierky - *Rosa z pavučín* a *Kresbička drobná navždy visí v ráme*, ktoré sú doplnené jej ilustráciami.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 294. ISBN 8071654418 (viaz.).

55

Vrteľ Albín, 1917-2000

hudobník

* 06.07.1917 - Čadca

+ 22.10.2000 - Bratislava

105. výročie narodenia

Počas štúdia vo Viedni založil sláčikové trio, ktoré účinkovalo v zahraničí a taktiež nahrávalo pre bratislavský rozhlas. Vystupoval aj ako sólista. Kvôli zdravotným problémom musel koncertné aktivity ukončiť. Pedagogická činnosť tvorí ťažisko Vrteľových aktivít i zásluh pre rozvoj slovenskej hudby. Vychoval vyše 100 huslistov, ktorí sa uplatňujú na poli komornej hudby (Moyzesovo kvarteto), ako osvedčení orchestrálni hráči, pedagógovia či sólisti v

zahraničí. Stal sa uznávaným odborníkom v európskom kontexte. Pozývali ho ako člena porôt do medzinárodných súťaží, ako lektor prednášal v Amsterdame, Croningene (1971), Glasgowe (1971), Helsinkách (1980), Benátkach, v Colmirano (1992) viedol kurz husľovej perfekcie. Pre husľových pedagógov prednášal aj na Slovensku. V roku 1991 viedol v Žiline interpretačný seminár.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. 390 s. ISBN 8071654418 (viaz.).

56

Hrtús, František, 1937-1997

maliar

* 03.03.1937 - Korňa

+ 07.07.1997 - Modra

25. výročie úmrtia

85. výročie narodenia

Popri zamestnaní absolvoval u profesora R. Hornáka na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Trnave odbor výtvarná výchova. Pracoval ako baník v Ostrave, no po skončení vysokoškolských štúdií pôsobil ako učiteľ na základnej škole v Modre. Od roku 1973 sa stal umelcom v slobodnom povolaní. Venoval sa maliarskej aj grafickej tvorbe. Maľoval predovšetkým modranskú vinohradnícku krajinu, v portrétovej tvorbe sa sústredil na portrétovanie členov rodiny a priateľov. V záverečnej etape svojho života sa orientoval na prírodný detail, zobrazoval predovšetkým trávu, burinu a čiastočne sa venoval aj poľovníckym motívom. Svoje diela vystavoval v Bratislave, Trnave, Modre a ďalších slovenských mestách.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 319. ISBN 8071654418 (viaz.).

57

Hudec, Ivan, 1947-

spisovateľ, publicista

* 10.07.1947 - Nitra

+ 07.02.2022 - Bratislava

75. výročie narodenia

V roku 1972 ukončil štúdium na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a potom pracoval na viacerých pracoviskách ako praktický lekár, pedagóg, vedecký i riadiaci pracovník. Okrem iného vypracoval metodiku počítačového zberu dát pre rádiodiagnostiku, organizačné postupy na určenie výkonov praktického lekára. Ivan Hudec publikoval vyše

päťdesiat odborných prác doma i v zahraničí. Knižne vydal 10 literárnych diel - románov, zbierok, poviedok, politických esejí. Viaceré jeho diela vyšli v zahraničí. Je autorom rekonštrukcie staroslovenskej mytológie v beletrizovanej forme a laureátom viacerých literárnych cien.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 279. ISBN 8071654418 (viaz.).

58

Gerometa, Eugen, 1819-1887

kňaz

* 29.08.1819 - Čadca

+ 16.07.1887 - Bytča

135. výročie úmrtia

Gymnázium absolvoval v Žiline. Teológiu študoval v Nitre. Pôsobil ako kaplán v Čadci a na iných miestach na Slovensku. Bol účastníkom Slovenského povstania v rokoch 1848 - 1849. Patril k zakladajúcim členom Matice slovenskej. Venoval sa literárnej tvorbe. Uverejňoval v Štúrovských národných novinách a v Orlovi tatranskom.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 36. ISBN 8071654418 (viaz.).

59

Hohoš, Ladislav, 1907-1983

spisovateľ, publicista

* 16.07.1907 - Kysucké Nové Mesto

+ 19.02.1983 - Bratislava

115. výročie narodenia

Navštevoval Učiteľský ústav v Košiciach, po skončení štúdií pôsobil ako učiteľ vo viacerých mestách na Slovensku. Od roku 1940 pracoval vo vydavateľstve Spolku sv. Vojtecha v Trnave a neskôr ako redaktor aj vo viacerých vydavateľstvách. Do literatúry vstúpil v polovici 20. rokov, keď vydal svoje prvé zbierky básní. Svoje básne, epigramy, fejtóny uverejňoval hlavne v časopisoch Rozvoj, Svojet', pričom sa hlásil ku katolícky orientovanej literárnej skupine Postup. Zameral sa najmä na náboženskú a prírodnú lyriku, pričom čerpal motívy z Kysúc a Oravy. Po roku 1948 ho režim ako národne a kresťansky orientovaného spisovateľa vyradil z literárneho života.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia. S. 151. ISBN 8071654418 (viaz.).

60

Malovcová, Helena, 1933-1992

poetka

* 16.07.1933 - Kysucké Nové Mesto

+ 23.07.1992 – Bratislava

30. výročie úmrtia

Helena Malovcová (rod. Kuníková) sa narodila 16. júla 1933 v Kysuckom Novom Meste. Absolvovala štúdium polonistiky na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe a FF UK v Bratislave. Bola manželkou významného hudobného skladateľa Jozefa Malovca, ktorý niektoré jej básne zhudobnil. Zomrela 23.7. 1992 v Bratislave. Je autorkou básnických zbierok: *Oči* (1977), *Na cestách* (1979), *Láska na zemi* (1981), *V blízkosti teba* (1983), *Tvoje husle* (1986), *Zhora sa dívam* (1986), *Na bielej ceste* (1987), *Ďalej od slov* (1988), *V otvorených dverách* (1989). Posmrtno jej vyšlo súborné básnické dielo *Krajina nepokosená* (1998).

Literatúra:

<https://mykysuce.sme.sk/c/1561267/pripominame-si.html#ixzz5ZHncXv18>

KUBICA, Peter. 2010. In: *Kysucká literatúra*. Zv. 1 /Čadca: Vydavateľstvo Magma, S. 128. ISBN 978-80-89172-13-9.

61

Janota, Dušan Metod, 1922-1997

publicista

* 18.06.1922 - Turzovka

+ 25.07.1997 - Bratislava

25. výročie úmrtia

100. výročie narodenia

Absolvoval Vysokú školu hospodárskych vied v Bratislave. Vzdelanie si doplnil na Pedagogickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave a postgraduálnym štúdiom na Vysokom učení technickom v Brne. Pôsobil v Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti v Bratislave. Ako ekológ a ochranca prírody sa podieľal na budovaní projektov veľkoplošných chránených území Slovenska. Svoje výskumy sústredil do 30. knižných publikácií vrátane bibliografických súpisov. Články uverejňoval vo viacerých periodikách. Venoval sa beletristickej aj publicistickej tvorbe.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 44. ISBN 8071654418 (viaz.).

62

Derčík, Ján Nepomuk, 1785-1842

kňaz, pedagóg

* 16.05.1785 - Čadca

+ 29.07.1842 - Budín, Maďarsko

180. výročie úmrtia

Pochádzal z Čadce, po štúdií teológie vo Viedni v roku 1804, pôsobil ako študijný prefekt v generálnom seminári v Pešti. V rokoch 1809 - 1814 bol profesorom orientálnych jazykov v seminári v Pešti a v Trnave. Popri významných cirkevných hodnostiach bol vynikajúci znalec orientálnych jazykov. Zaoberal sa výskumom semitských jazykov a iných prekladov. V latinčine vydal učebnice arabčiny a aramejčiny, v rukopise zanechal gramatiku aramejčiny. Okrem učebníc vydal aj slávnostnú reč pri príležitosti 200. výročia založenia Trnavskej univerzity. Básnik Ján Hollý mu venoval tri príležitostné básne a jednu ódu. Bol jedným z popredných predstaviteľov bernolákovského hnutia vo vtedajšom centre národného života v Pešti.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 30. ISBN 8071654418 (viaz.).

63

Ďuranová, Mária, 1967-

spisovateľka

* 30.07.1967 - Žilina

55. výročie narodenia

Mária Ďuranová žije a pracuje v Kysuckom Novom Meste. Pracovala v Mestskom kultúrno-spoločenskom stredisku v Kysuckom Novom Meste ako programová pracovníčka na kultúrnom oddelení. Od roku 2012 pôsobí v Kysuckej agentúre. Knižne debutovala roku 2006 príbehom zo súčasnosti *Stálo to za to*.

Literatúra:

KUBICA, Peter. *Kysucká literatúra*. Zv. 1. 1. vyd. Čadca: Vydavateľstvo Magma, 2010. S. 81. ISBN 9788089172139 (viaz.).

64

Rajek, Boris, 1937-2017

staut, kultúrny pracovník

* 30.07.1937 – Čadca

+ 23.10.2017 - Los Angeles, USA

85. výročie narodenia

5. výročie úmrtia

Ing. Boris Rajek, čadčiansky rodák, emigroval so USA v roku 1968. Bol predsedom losangelskej pobočky organizácie, ktorá sa starala o slovenských krajanov až do začiatku deväťdesiatych rokov, keď po politických zmenách u nás bola rozpustená. Udržiaval kontakty s astronautom Eugenom Cernanom, ktorého sprevádzal aj počas jeho návštevy na Kysuciach v roku 1994. Jeho dom vo Venice, ktoré je časťou megapolisu Los Angeles, bol neoficiálnym strediskom slovenskej a českej kultúry. Návštevníci tam mali k dispozícii knihy, časopisy, filmy a videokazety z rodnej krajiny.

Literatúra:

GERÁT, Rudolf, 2017. Za Borisom Rajekom: V Los Angeles (USA) zomrel známy Kysučan, rodák z Čadce. In: *Kysuce*. Roč. 27, č. 43, s. 10. ISSN 0139-5068.

AUGUST

65

Negri, Pola, 1896-1987 (Apolónia Chalupec)

herečka

* 03.01.1896 - Lipno, Poľsko

+ 03.08.1987 - San Antonio, Texas

35. výročie úmrtia

Otec slávnej americkej herečky Juraj Chalupec, pochádzal z Nesluže a živil sa drotárstvom. Oženil sa v Poľsku a mal dve dcéry. Pola Negri, vlastným menom Apolónia Chalupcová sa stala najpopulárnejšou herečkou nemého filmu. Od roku 1918 stvárnila množstvo hlavných postáv vo filmoch – napr. Oči múmie Ma, Carmen, Kolotoč života, Madame Dubaryová, Comtesa Dobbyová, Horská mačka, Krvná pomsta, Román Montmartru. Každý z jej filmov bol vysoko hodnotený hollywoodskou filmovou kritikou, napr. Bella Donna - travička, Klarina, Kvet noci, Na východ od Suez, Čarodejnica, Traja hriešnici, Láska herečky a iné. Film Cárovna (1924), v ktorom si zahrála hlavnú úlohu cárovnú Katarínu, mal kvalitu umeleckého diela. Posledný raz vystupovala v roku 1964 v anglickom filme režiséra Walta Disneyho Miliónový poklad. V roku 1970 vydala v Spojených štátoch amerických svoje memoáre. Apolónia ako dievča niekoľkokrát navštívila s rodičmi Neslužu (pamätali si ju viacerí občania) a mala tu i známych, s ktorými si pravidelne dopisovala.

Literatúra:

Pola Negri. [online] 2016 [cit. 2016-01-04]. Dostupné z <http://www.neslusa.sk/osobn-osobnostiobce>

66

Kállay, Karol, 1926-2012

umelecký fotograf

* 26.04.1926 - Čadca

+ 04.08.2012 - Bratislava

10. výročie úmrtia

Slovenský umelecký fotograf a dokumentarista. V roku 2011 mu bolo udelené Čestné občianstvo Mesta Čadca. Absolvoval Vysokú školu ekonomickú v Bratislave. Svojou tvorbou sa zapísal do galérie najvýznamnejších svetových fotografov najmä reportážnej a dokumentárnej fotografie. Je zároveň prvým významným predstaviteľom reportážnej fotografie na Slovensku. Už na začiatku 60-tych rokov sa plne vyhrnil jeho štýl so zmyslom pre vizuálnu metaforu a významový kontrast. Vydal viaceré reprezentačné obrazové publikácie.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 59-60. ISBN 8071654418

67

Holeštiak Pavol, 1972-

verejný činiteľ, publicista

* 09.08.1972 - Čadca

50. výročie narodenia

Študoval na FF UK v Bratislave. Profesionálne pôsobil ako vzťahový manažér, bankový poradca, jednatel' Všeobecnej úverovej banky, a. s., Čadca, šéfredaktor časopisu Slovač, člen a dva roky aj podpredseda Rady Slovenskej televízie, riaditeľ' Úradu Žilinského samosprávneho kraja. Pôsobil v samospráve ako poslanec Obecného zastupiteľstva Zákopčie, Mestského zastupiteľstva Čadca, bol členom Mestskej rady Čadca a poslancom Žilinského samosprávneho kraja. V súčasnosti pracuje ako realitný poradca. Publikoval asi v stovke kníh, novín a časopisov doma i v zahraničí. Venuje sa odbornej problematike krajských médií. Spolupodielal sa na tvorbe a vydávaní Slovenského národného kalendára (1994 – 2003). Je spoluzostavovateľom antológie Prvý prezident v slovenskej poézii. Venuje sa prezentácii kysuckého spisovateľa P. H. Jurinu na konferenciách, seminároch a v médiách, ale aj autorsky – monografiami *Exulant*, ktorý neodišiel a *Zlatá kniha Pavla Hrtusa Jurinu*.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 46-47. ISBN 8071654418 (viaz.).

68

Rudinec, Juro, 1720-1772

kňaz

* 1720 - Vysoká nad Kysucou

+ 27.08.1772 - Balassagyarmat, Maďarsko

250. výročie úmrtia

Študoval v Budíne a v Trnave. V rokoch 1748 - 1755 pôsobil ako kňaz v Divine a neskôr až do svojej smrti v Balážskych Ďarmotách. Bol horlivým obhajovateľom katolíckeho vierovyznania. Vo svojej veršovanej skladbe, ktorú zanechal v rukopisnej forme, opísal Lutherov život a vystupoval proti evanjelickým duchovným. Skladba ma satirický charakter a vyznačuje sa jednoduchým ľudovým štýlom.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. 359. ISBN 8071654418 (viaz.).

69

Šerík, Juraj 1967-

umelecký drotár

* 28.08.1967 - Žilina

55. výročie narodenia

Pochádza z robotníckej rodiny. Má jedného brata a dve sestry. Drotárskemu remeslu sa venuje z nich len on. Býva v Čadci na sídlisku Kýčerka. Po ukončení základnej školy vyštudoval SOU strojársku v Kysuckom Novom Meste, kde v roku 1985 úspešne zmaturoval v študijnom odbore mechanik nastavovač. Po ukončení štúdia nastúpil pracovať do ZVL Kysucké Nové Mesto ako prevádzkový zámočník. Pracovný pomer s v tomto podniku ukončil v roku 1992 z dôvodu rušenia prevádzky. Od tej doby bol dlhodobo nezamestnaný až do roku 2002, kedy absolvoval poradenský kurz pre dlhodobo nezamestnaných, výsledkom ktorého bolo založenie chránenej dielne so zameraním na výrobu drôtených výrobkov. Takto obnovil vyše 140-ročnú drotársku tradíciu, ktorej sa venuje dodnes. Jeho počiatky drotárstva siahajú až do ranného detstva v obci Dlhé Pole. Tu chodieval každé leto ku svojim starým rodičom, kde som sa postupne zoznamoval s drotárskym umením môjho starého otca - Jakuba Šeríka - Fujáka. Rád by pozdvihol drotárske umenie na piedestál, na ktorom stál jeho pradedo Jozef Holánik - Bakel', ktorý preslávil celé Slovensko. Poznal ho celý svet a povýšil toto remeslo na umenie. Pričom jeho zať Jakub Šerík - Fujak nebol komunistickým režimom docenený a toto umelecké remeslo ustupovalo do zabudnutia.

Literatúra: :
MP, 2019. Šerik: Spätná väzba mi dáva energiu. In: *MY Kysucké noviny*. Roč. 20, č. 21, s. 16.
ISSN 1335-5651.

SEPTEMBER

70

Bielek, Anton Karol, 1857-1911

spisovateľ

* 10.09.1857 - Bytčica

+ 27.01.1911 - Viedeň

165. výročie narodenia

Detstvo prežil na Kysuciach v Starej Bystrici. Neskôr absolvoval Učiteľský ústav v Kláštore pod Znievom, kde bol pre panslavizmus vylúčený a doštudoval súkromne. Po skončení štúdií pôsobil ako učiteľ na rôznych miestach Trenčianskej župy. Pracoval aj ako redaktor vo viacerých vydavateľstvách. Bol príslušníkom prvej vlny slovenského literárneho realizmu. V poviedkach a novelách, ktoré publikoval najmä v Slovenských pohľadoch, čerpal námety z dedinského ľudu z prostredia Kysúc. Ako publicista venoval Kysuciam aj veľa príspevkov uverejnených v Národných novinách.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 272-273. ISBN 8071654418 (viaz.).

71

Hrubý, Ladislav, 1957-

spisovateľ, pedagóg

* 11.09.1957 - Žilina (Slovensko)

65. výročie narodenia

Študoval slovenčinu a angličtinu na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici. Pôsobil ako učiteľ, profesor na gymnáziu, redaktor časopisu Slovensko, redaktor novín Cieľ a časopisu POVEX, denníka Smer v Banskej Bystrici, televízie Sever, neskôr ako učiteľ na odbornom učilišti v Čadci. Prvé prozaické pokusy prevažne s kysuckou tematikou publikoval v zborníkoch, knižne vydal zbierku poviedok z prostredia súčasnej kysuckej dediny. Autor rozhlasových poviedok a námetu k dokumentárnemu filmu M. Urbana: Zjavenie Matúša Lašúta

Literatúra:

KUBICA, Peter, 2010. *Kysucká literatúra*. Zv. 1. 1. vyd. Čadca: Vydavateľstvo Magma. S. 97-98. ISBN 978-80-89172-13-9.

72

Straka, Anton 1942-2012

pedagóg, spisovateľ, verejný činiteľ

* 22.09.1942 - Krásno nad Kysucou

+ 17.03.2012 - Krásno nad Kysucou

80. výročie narodenia

10. výročie úmrtia

Vyštudoval Pedagogický inštitút v Martine a absolvoval Pedagogickú fakultu v Banskej Bystrici. Bol spoluzakladateľom literárnej skupiny Boja a redigoval literárno-historický zborník *Svitane Slova*. Neskôr ho pozbavili možnosť publikovať a v roku 1970 ho vyradili z literárneho života. Pracoval ako riaditeľ Okresného osvetového domu v Čadci, neskôr pôsobil až do roku 1989 ako učiteľ Základnej školy v Krásne nad Kysucou. Po nežnej revolúcii v roku 1989 vstúpil do politiky ako jeden z predstaviteľov VPN na Kysuciach. Od roku 1964 publikoval svoje literárne práce vo viacerých novinách a časopisoch.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. 131. ISBN 8071654418 (viaz.).

73

Slivka, Martin, 1929-2002

režisér, etnograf

* 01.11.1929 - Spišský Štiavnik

+ 23.09.2002 – Bratislava

20. výročie úmrtia

PhDr. Martin Slivka, CSc. bol významný slovenský dokumentarista, režisér, scenárista a etnograf. Popri filmovaní sa Slivka venoval aj výskumu ľudovej kultúry a folklóru. Výrazne prispel aj k histórii ľudového divadla a etnografie, napísal niekoľko diel a štúdií. Bol jedným zo zakladateľov filmového festivalu Etnofilm vo Valašskom múzeu v prírode v Rožnove pod Radhoštěm v Čechách. Taktiež je spoluzakladateľom festivalu Etnofilm Čadca, ktorý funguje od roku 1980.

Literatúra:

MACEK, Václav. *Dejiny slovenskej kinematografie*. 1. vyd. Martin: Osveta, 1997. 599 s. ISBN 80-217-0400-4 (viaz.).

OKTÓBER

74

Gerát, Rudolf, 1932-

kultúrny pracovník, publicista, ochranca prírody

* 03.10.1932 - Skalité

90. výročie narodenia

Kultúrny pracovník, publicista, ochranca prírody. Spoluzakladateľ viacerých kultúrnych inštitúcií: Kysuckej galérie, Kysuckého múzea, Múzea kysuckej dediny - Vychylovka. Autor mnohých publikácií o Kysuciach: Celý život je aktívne publicisticky činný najmä v oblasti kultúrnej a ekologickej publicistiky. Venuje sa výskumu kultúrnej minulosti i súčasnosti rodných Kysúc. Je autorom publikácie: Vzdelávacie súťaže mládeže (1967) a spoluautorom publikácií: 20 rokov slobodných Kysúc (1965), monografie Kysuce (1980), monografie Skalité (2005), Čadca a okolie – stať o školstve a kultúre (1981), Ochrana prírody a životného prostredia (1984), Kysucké premeny (1987), Príroda Kysúc a jej ochrana (1987), Čadca a okolie (1998), Kysucká encyklopédia (pod jeho vedením 6 zväzkov) – Dedičstvo dedov (1996), Pamätnica obcí Riečnica a Harvelka (1999) a Pamäť Kysúc (2003). V roku 2013 vydal reprezentačnú publikáciu o slovenskej prírode Zleteli orly z Tatry. Publikáciu Ochrana prírody na Kysuciach s podnázvom Spomienky pamätníka vydal v roku 2017. a v roku 2020 knihu Kto sadil, kto sial s podtitulom Polstoročie kultúry na Kysuciach. Za dlhoročnú publicistiku dvakrát získal ocenenie Zväzu slovenských novinárov. Je zakladateľom ekologického projektu "Priezračná Kysuca". Za svoju záslužnú prácu získal viaceré ocenenia: (Zaslúžilý pracovník kultúry - 1977, Cena ministra životného prostredia - 2006, Osobnosť Kysúc – 2008).

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 35-36. ISBN 8071654418 (viaz.).

75

Gašparovič-Hlbina, Pavol 1908-1977

kňaz, básnik

* 13.05.1908 - Veľké Krštenany

+ 21.10.1977 - Bobot, pochovaný vo Veľkých Kršteňanoch

45. výročie úmrtia

Pochádzal z roľníckej rodiny. Po skončení gymnaziálnych štúdií v Trnave a v Nitre absolvoval Teologickú fakultu Univerzity Karlovej v Prahe 1929 - 1934, za kňaza bol vysvätený v Nitre roku 1934. Pôsobil ako kaplán v Rosine, Bošáci, Konskej, Rakovej a Divine. Bol správcom farnosti vo Veľkých Chlievanoch, Považskej Bystrici a v Kysuckom Novom Meste, od roku 1945 až do svojej smrti bol správcom farnosti v Bobote. V roku 1950 bol vymenovaný za nitrianskeho sídelného kanonika. Hlbina patril medzi najvýznamnejších

predstaviteľov slovenskej katolíckej moderny. Vo svojich básňach sa zaoberá najmä náboženskými a mystickými motívami, nevynecháva ale ani motívy prírody a lásky. Po roku 1948 sa pokúsil o začlenenie do schematickej literatúry socialistického realizmu, ale jeho náboženské myslenie nevyhovovalo vtedajšiemu režimu, preto sa na dlhé roky literárne odmlčal. Hlbina sa venoval aj prekladateľskej činnosti, sústredil sa najmä na moderných francúzskych básnikov, ktorí ho umelecky a myšlienkovy formovali (Ch. Baudelaire, P. Claudel, J. A. Rimbaud, P. Valéry, P. Verlaine, ale najmä H. Bremond).

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 149-150. ISBN 80-7165-441-8.

76

Rajek, Boris, 1937-2017

skaut, kultúrny pracovník

* 30.07.1937 – Čadca

+ 23.10.2017 - Los Angeles, USA

5. výročie úmrtia

85. výročie narodenia

Ing. Boris Rajek, čadčianský rodák, emigroval do USA v roku 1968. Predseda losangelskej pobočky organizácie, ktorá sa starala o slovenských krajanov až do začiatku deväťdesiatych rokov, keď po politických zmenách u nás bola rozpustená. Udržiaval kontakty s astronautom Eugenom Cernanom, ktorého sprevádzal aj počas jeho návštevy na Kysuciach v roku 1994. Jeho dom vo Venice, ktoré je časťou megapolisu Los Angeles, bol neoficiálnym strediskom slovenskej a českej kultúry. Návštevníci tu mali k dispozícii knihy, časopisy, filmy a videokazety z rodnej krajiny.

Literatúra:

GERÁT, Rudolf, 2017. Za Borisom Rajekom: V Los Angeles (USA) zomrel známy Kysučan, rodák z Čadce. In: *Kysuce*. Roč. 27, č. 43, s. 10. ISSN 0139-5068.

77

Andel, Karol, 1897-1977

archeológ, etnograf

* 29.10.1897 – Radošina

+ 07.01.1977 – Košice

125. výročie narodenia

45. výročie úmrtia

Archeológ a etnograf Karol Andel vyštudoval právo. Na Kysuciach pôsobil v rokoch 1925 - 1927 ako notár v Starej Bystrici a zároveň v rokoch 1927 - 1930 bol právnym úradníkom

Okresného úradu v Kysuckom Novom Meste. Venoval sa zbieraniu archeologických pamiatok a svojimi nálezmi obohatil zbierky viacerých múzeí na Slovensku.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 138-139. ISBN 8071654418 (viaz.).

NOVEMBER

78

Pečienka, František, 1927-2000

vedec, vynálezca

* 01.11.1927 – Turzovka

+ 2000 – USA

95. výročie narodenia

Vedec, inžinier a vynálezca. V roku 1967 emigroval do USA ako strojní inžinier. V roku 1976 ukončil štúdium medicíny a v roku 1978 postgraduál biomedicínske vedy. Od roku 1980 bol členom The New York Academy of sciences. Za vedeckú činnosť dostal uznanie od prezidenta Ronalda Reagana. Zomrel v USA v roku 2000.

Literatúra:

GAJDIČIAR, Ivan, 2017. Pripomínáme si. In: *Kysuce*. Roč. 27, č. 45, s. 18. ISSN 0139-5068

79

Judák, Viliam, 1957-

Nitriansky diecézny biskup, publicista

* 09.11.1957 - Harvelka

65. výročie narodenia

Slovenský kultúrny a cirkevný historik, publicista, rektor Kňazského seminára sv. Gorazda v Nitre. Autor teologických a historických publikácií, vysokoškolských učebníc. Mons. prof. ThDr. Viliam Judák, PhD. je diecézny biskup nitrianskej diecézy, profesor cirkevných dejín na Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Ako historik zaoberá sa obdobím kresťanského staroveku a stredoveku so zreteľom na slovenské cirkevné dejiny. Je autorom viacerých monografií z oblasti cirkevných dejín a duchovnej literatúry. Venuje sa tiež regionálnej histórii, dejiny Riečnice a Harvelky osvetlil v populárno-náučnej publikácii *Návraty k rodnej hrude*.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 201-202. ISBN 8071654418 (viaz.).

80

Hálek, Ivan, 1872-1945

lekár, spisovateľ, publicista

* 11.11.1872 - Praha

+ 17.02.1945 - Praha-Modřany

150. výročie narodenia

Ivan Hálek bol synom českého básnika, spisovateľa a publicistu Vítězslava Háška. Po absolvovaní štúdia pracoval ako lekár. V rokoch 1921 - 1939 pôsobil ako primár detskej nemocnice v Bytči a od roku 1939 žil v Prahe - Modřanoch, kde jeho publikačná a literárna činnosť bola úzko spätá s jeho lekárskou praxou. Kysucké prostredie opísal v diele *Zápisky lekára* (1955) a v práci *Kysuce - pokus lekára o sociológiu hornatých krajov Slovenska* (1937). Osobnosť MUDr. Ivana Háška je symbolom nielen obetavej práce lekára, ale aj neúnavnej osvetovej činnosti v prospech slovenského národa. Jeho životný príbeh je úzko spätý so Slovenskom, kde prežil takmer štyridsať rokov, o ktorých sám napísal, že to boli najkrajšie roky jeho života. Ako mladý český lekár pracoval od roku 1901 na Kysuciach - v Čadci. Odtiaľ, po štvorročnom pôsobení, odišiel na miesto praktického lekára do Žiliny, kde našiel domov na ďalších vyše tridsať rokov.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: 2004, Kysucká kultúrna nadácia. S. 40 - 41. ISBN 8071654418 (viaz.).

81

Bielek, Ladislav, 1744-1807

spisovateľ

* 25.08.1744 - Kysucké Nové Mesto

+ 14.11.1907 - Keseg-Kőszeg, Maďarsko

115. výročie úmrtia

Po humanitných štúdiách vstúpil v roku 1764 do Rehole piaristov. V roku 1767 sa stal profesorom filozofie, náboženstva, dejepisu a matematiky na piaristickom gymnáziu v Ružomberku, postupne vyučoval v Krupine, Nitre, Debrecíne, Kaloči, Carei, Podolínci, Marmarošskej Sihoti, Vespréme a od roku 1803 opäť v Nitre. V roku 1803 a 1805 bol zástupcom riaditeľa, neskôr i riaditeľom piaristického gymnázia v Banskej Štiavnici. Tlačou vydal celkom 29 prác. Zväčša to boli drobné spisy na počesť cirkevných i svetských hodnostárov. Z jeho básnických diel sú najvýznamnejšie *Epigrammatum libri III* (Tri knihy epigramov, 1789).

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 142-143. ISBN 8071654418 (viaz.).

http://knihy.dominikani.sk/c/hlavna_bibl_b4?autor_id=195

82

Kunda, Rudolf, 1892-1953

kňaz

* 16.11.1892 - Čadca

+ 17.04.1953 - Bošáca

130. výročie narodenia

Vysvätený za kňaza bol v roku 1916. Pôsobil v Rajci, Varíne a v Čadci. Venoval sa mládeži, založil záujmový spolok Orol, nacvičoval ochotnícke divadlo. V Čadci pôsobil od roku 1940, bol vymenovaný za biskupského školského komisára, v roku 1949 bol regionálnym vikárom pre čadčiansky región. Dal zrenovovať farský kostol sv. Bartolomeja v Čadci.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 49. ISBN 8071654418 (viaz.).

83

Hirner, Alexander, 1911-1987

sociológ

* 13.12.1911 - Smolenice

+ 17.11.1987 - Bratislava

35. výročie úmrtia

Absolvoval štúdium slovenčiny a filozofie na FFUK v Bratislave. Štúdia absolvoval aj v Ríme a Paríži. Pôsobil ako redaktor a pedagóg. V rokoch 1969 - 1977 prednášal sociológiu na FF UK v Bratislave, súčasne bol pracovníkom Ústavu filozofie a sociológie SAV. Bol vynikajúcim sociológom a filozofom. Bol autorom viacerých sociologických monografií, kde medzi inými venoval štúdiu výskumu ekonomických a sociologických dôsledkov dochádzky Kysučanov za prácou.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 390. ISBN 8071654418 (viaz.).

84

Gančár, Peter, 1924- 1997

folklorista, učiteľ

* 02.09.1924 – Turzovka

+ 21.11.1997 – Turzovka

25. výročie úmrtia

Učiteľ, folklorista a osvetový pracovník. Pôsobil ako učiteľ na základných školách vo Vojtíne pri Komárne, Vysokej - Jedľovníku, Korní, Nižnom Kelčove a napokon ako riaditeľ školy v Turzovke - Hlinenom. Venoval sa ľudovému tancu, spevu a hudbe. Bol zakladateľom prvej folklórnej skupiny na Kysuciach, ktorá bola neskôr základom súboru Kysučan. Na SOU v Krásne nad Kysucou založil folklórny súbor Drevár, v Turzovke viedol a založil folklórny súbor Beskyd. V roku 2016 získal Cenu mesta Turzovka in memoriam.

Literatúra:

GAJDIČIAR, Ivan, 2017. Pripomínáme si. In: *Kysuce*. Roč. 27, č. 45, s. 18. ISSN 0139-5068

BLAHA, Anton, 2004. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia. ISBN 80-7165-441-8.

85

Balucha, Jaroslav, 1937-1984

herec

* 27.11.1937 - Považská Bystrica

+ 27.01.1984 - Čadca

85. výročie narodenia

Pôsobil ako učiteľ v Ochodnici a v Čadci, kde bol vedúcim ZUČ v Okresnom osvetovom stredisku. Venoval sa ochotníckemu divadlu, vytvoril množstvo postáv predovšetkým v hrách slovenských dramatikov. Účinkoval v ochotníckych súboroch v Ochodnici a od roku 1962 sa stal jednou z najvýraznejších hereckých osobností Divadelného súboru Jána Palárika v Čadci.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 17. ISBN 8071654418 (viaz.).

86

**Zimka, Ondrej, 1937-
maliar**

* 29.11.1937 - Turzovka

85. výročie narodenia

Akademický maliar Ondrej Zimka absolvoval Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave v odbore úžitkový grafik. Od skončenia VŠVU pôsobí v Bratislave. Ondrej Zimka veľmi rád maľuje svoje príbehy na drevo. Dlhé roky spolupracuje najmä s vydavateľstvami Mladé letá, Smena a Tatra. Podieľal sa na tvorbe vyše 50 filmov a v spolupráci s architektmi dotváral mnohé interiéry na Slovensku (Rozprávková izba v Kysuckej knižnici v Čadci). Je nositeľom Zlatého dvojkríža - najvyššieho štátneho vyznamenania v rezorte kultúry. Patrí medzi spoluzakladateľov Spolku výtvarníkov Slovenska, Spolku priateľov Turzovky a Kysuckej galérie.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 346-347. ISBN 8071654418 (viaz.).

DECEMBER

87

Nemčák, Ján Nepomuk, 1802-1885

kňaz

* 05.12.1802 - Čadca-Horelica

+ 14.01.1885 - Trenčianska Teplá

220. výročie narodenia

V roku 1832 pôsobil ako kaplán v Starej Bystrici, potom aj v ďalších pôsobiskách. Nakoniec od roku 1865 bol farárom v Trenčianskej Teplej. Bol národným a osvetovým pracovníkom, spoluzakladateľom Matice slovenskej. Stál pri zrode Národného domu v Martine, gymnázií v Kláštore pod Znievom a v Revúcej. Bol členom Spolku sv. Vojtecha. Svojou tvorbou prispieval do slovenských novín, zanechal rukopis fary v Dolnej Súči.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 77. ISBN 8071654418 (viaz.).

88

Janáč, Pavol, 1942-2017

kňaz

* 07.12.1942 – Nesluša

+ 12.03.2017 – Krušetnica

80. výročie narodenia

5. výročie úmrtia

Pavol Janáč pôsobil ako kaplán v Trstenej, v Rabči a v Dolnom Kubíne. V rokoch 1971 - 1992 pôsobil ako správca farnosti Krušetnica, 1992 - 1996 bol farárom v Spišskom Podhradí. Od roku 1993 pôsobil ako odborný asistent na Teologickom inštitúte v Spišskom Podhradí, ďalej pôsobil na Katecheticko-pedagogickej fakulte sv. Ondreja v Ružomberku a neskôr na Katolíckej univerzite v Ružomberku. Od 1.8.2002 do 30.6.2003 spravoval farnosť Zákamenné. Posledné roky života prežil v Krušetnici, kde pastoračne vypomáhal.

Literatúra:

PAUKOVÁ, Veronika, 2017. Zomrel neslušský rodák Mons. Pavol Janáč. In: *Kysuce*. Roč. 27, č. 11, s. 10. ISSN 0139-5068.

89

Plecitá, Vierošlava, 1927-1989

speváčka

* 10.12.1927 – Turzovka

+ 25.12.1989 - Banská Bystrica

95. výročie narodenia

Jej otcom bol Rudolf Svoboda, matkou Ľudmila, rodená Ďurkovičová. Meštiansku školu absolvovala v Turzovke. Umeleckú kariéru začala po absolvovaní konkurzu do SĽUK-u, odkiaľ prestúpila do Slovenského národného divadla. Od roku 1960 začala účinkovať v Divadle JGT v Banskej Bystrici. Bola členkou speváckeho zboru, stvárnila aj menšie sólové úlohy v niekoľkých operách. Pre Slovenský rozhlas naspievala množstvo ľudových piesní.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 335. ISBN 8071654418 (viaz.).

90

**Gaňa Jaroslav, 1957-
sochár**

* 15.12.1957 - Žilina

65. výročie narodenia

Absolvoval Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave. Venuje sa monumentálnej a komornej sochárskej tvorbe a dizajnu. Charakteristickým znakom jeho sôch je čistý tvar, ktorý plynulo vyrastá z pôvodnej hmoty materiálu a dokonalý kontrast hladkého a drsného prírodného povrchu. V roku 2003 sa stal riaditeľom Kysuckej galérie v Čadci, kde pôsobil niekoľko rokov.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 33. ISBN 8071654418 (viaz.).

91

**Čutek, Anton, 1928-2002
výtvarník, sochár**

* 06.07.1928 - Klubina

+ 16.12.2002 - Bratislava

20. výročie úmrtia

V rokoch 1949 - 1954 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Tvoril v oblasti komornej i monumentálno-dekoratívnej plastiky. V roku 1959 získal 2. cenu za plastiku *Nedopusťte v súťaži Hrozby a nádeje ľudstva*. Vystavoval od roku 1966. Spočiatku pod vplyvom kubizmu, neskôr oslovený dielom a spôsobom uvažovania Henryho Moora, dospel na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov minulého storočia k charakteristickému rukopisu, vyznačujúcemu sa tvarovou jednoduchosťou, výraznou štylizáciou, výstavbou objemu s dôrazom na obrysovú líniu. Oslobodením plastiky od rušivých detailov dosiahol monumentálne vyznenie plastík.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 118. ISBN 8071654418 (viaz.).

92

Bagin Anton, 1923-1992

kňaz

* 10.09.1923 - Čadca

+ 21.12.1992 - Turzovka

30. výročie úmrtia

Absolvoval Katolícku bohosloveckú fakultu v Bratislave. V roku 1947 bol vysvätený za kňaza. Okrem iných miest na Slovensku pôsobil aj v Čadci a Turzovke. Zaoberal sa cirkevnými, kultúrnymi a regionálnymi dejinami. Svoje odborné príspevky venoval cyrilometodejskému obdobiu a tradícii a slovenským národným dejateľom.

Literatúra:

BLAHA, Anton. *Osobnosti Kysúc*. 1. vyd. Bratislava: Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 16. ISBN 8071654418 (viaz.).

93

Kuzmová, Jana, 1947-2020 (Štefánia)

spisovateľka

* 29.12.1947 – Raková

+ 25.08.2020

75. výročie narodenia

Vlastným menom Štefánia Kuzmová, rod. Martináková. V rokoch 1963 - 1967 študovala na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Žiline, v rokoch 1968 - 1972 slovenčinu a ruštinu na Pedagogickej fakulte UK v Trnave, v rokoch 1976 - 1978 v Inštitúte ruského jazyka a literatúry A. S. Puškina v Moskve. Ako učiteľka pôsobila v Staškove, Rakovej a v Čadci. V rokoch 1988 - 1994 pracovala ako referentka v Strednom odbornom učilišti chemickom v Bratislave, v rokoch 1994 - 1995 žila v Kanade. Prvé verše publikovala v *Novom slove mladých*, po časopiseckých začiatkoch básňami prispela aj do zborníkov mladých autorov. Knižne debutovala básnickou zbierkou intímnej lyriky *V dlaniach úvratí* (1984).

Literatúra:

KUBICA, Peter. *Kysucká literatúra*. Zv. 1. 1. vyd. Čadca: Vydavateľstvo Magma, 2010. S. 122-123. ISBN 978-80-89172-13-9.

Výročia prvej písomnej zmienky a významných udalostí v roku 2022

440. výročie

DUNAJOV

Obec vznikla v roku 1582 na území budatínskeho panstva.

340. výročie

KLUBINA

Ako obec sa Klubina písomne spomína v roku 1662, trvale patrila k strečnianskemu panstvu.

340. výročie

LOPUŠNÉ PAŽITE

Obec vznikla zlúčením dvoch bývalých obcí Lopusné a Pažitie. Prvá zmienka o obci Pažitie je z roku 1662.

655. výročie

NESLUŠA

Najstaršia zachovaná písomná správa spolu s ohraničením chotára je z roku 1367. Patrila k budatínskemu panstvu.

340. výročie

NOVÁ BYSTRICA

Prvá písomná správa o obci je z roku 1662. Trvale patrila k strečnianskemu a neskôr k tepličskému panstvu.

360. výročie

RADÔSTKA

Prvá písomná zmienka je z roku 1662, keď sa uvádza, že Radvosztká má richtára.

360. výročie

SKALITÉ

Obec sa prvýkrát spomína v roku 1662 v urbári panstva Strečno ako Podskalitie.

420. výročie

TURZOVKA

Lokačná listina bola udelená 21.2.1602. Vydal ju palatín Juraj Turzo, čím vystavil mestu rodný list.

Menný register

A

Andel, Karol 3, 77,

B

Bagin, Anton 92,

Balucha, Jaroslav 85,

Bazilides, Ondrej 48,

Bednár, Roman 27,

Bielek, Andrej 31,

Bielek, Anton Karol 70,

Bielek, Karol 6,

Brančík, Karol Jozef 24,

Bielek, Ladislav 81,

Brezány, Štefan Atila 42,

C

Cvinček, Ján 13,

Č

Čutek, Anton 91,

D

Derčík, Ján Nepomuk 62,

Dorociak, Ján 12,

Dunajovec, Jozef 16,

Ď

Ďuranová, Mária 63,

G

Galváneek, Stanislav 47,

Gančár, Peter 84,

Gaňa, Jaroslav 90,

Gašparovič-Hlbina, Pavol 75,

Gerát, Rudolf 74,

Gernát, Andrej 7,

Gerometta, Eugen 58,

H

Hálek, Ivan 80,

Havlíček, Vincent Ján	17,
Hirner, Alexander	83,
Hnitka, Jozef	35,
Hohoš, Ladislav	59,
Holeštiak, Pavol	67,
Hranec, Jozef	18,
Hrtús, František	19, 56,
Hrubý, Ladislav	71,
Hudec, Ivan	57,
Húšťavová, Mária	9,

CH

Chovanec, Štefan	53,
------------------	-----

J

Janáč, Pavol	23, 88,
Janota, Dušan Metod	50, 61,
Janota, Imrich	28, 41,
Janota, Milan Vojtech	52,
Jariabek, Ondrej	10,
Judák, Viliam	79,

K

Kállay, Karol	66,
Kállay, Vojtech	29,
Kekelák, Jozef	1, 43,
Klačko, Rudolf	32,
Klemens, Jozef Božetech	22,
Kolembus, Martin	20,
Kožák, Šimon	46,
Kráľ, Janko	37,
Kubík, Jozef	51,
Kunda, Rudolf	82,
Kupšo, Lubomír	8,
Kuzmová, Jana	93,
Kužma, Pavol	14,

L

Lottner, Ján	44,
--------------	-----

M

Malovcová, Helena	60,
Matter, Rudolf	33,

Mojík, Ivan 34,
Mudříková, Janka 4,

N

Negri, Pola 65,
Nemčák, Ján Nepomuk 87,

P

Palárik, Ján 38,
Pečienka, František 78,
Plecitá, Vierošlava 89,
Podmanický, Ján 45,
Pochyba, Dominik 36,
Polka, Ladislav 5,

R

Rajek, Boris 64, 76,
Randík, Jozef 15,
Rudinec, Juro 68,
Rudinský, Jozef 25,
Rutšek, Aurel 39,

S

Slivka, Martin 73
Straka, Anton 26, 72,
Stredňanský, Ernest 30
Sušienka, Jozef 40,

Š

Šerík, Juraj 69,
Škrobán, Miroslav 11,
Štetina, Imrich 21,

T

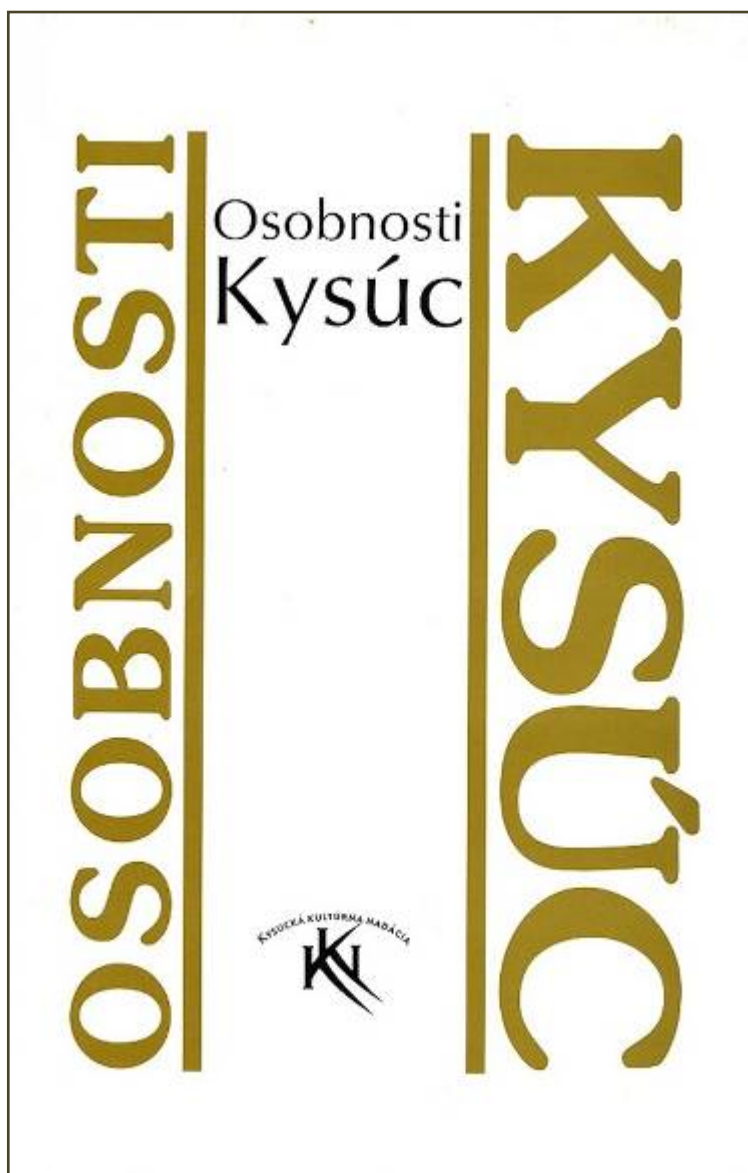
Torčík, Karol, ml. 49,

V

Vaňoušová, Zuzana 54,
Vrteľ, Albín 55,

Z

Zimka, Ondrej 86,
Zvara, Teodor 2,

Kalendárium výročí regionálnych osobností Kysúc na rok 2022

Zostavila:	Viera Višňáková - Regionálna dokumentácia
Zodpovedná redaktorka:	PhDr. Janka Bírová, riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci
Vydala:	Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja
Počet záznamov:	93
Počet strán:	52
Náklad:	50
Rok vydania:	2022